

obzornik

glasilo delovne skupnosti

TRIDESET LET BRESTA

DELO — SAMOUPRAVLJANJE — SOLIDARNOST

Brest praznuje. Z delavci Bresta praznujejo vsi občani Cerknice. BREST, ime, ki si ga je kolektiv prevzel pred desetletji, nas že dolgo več ne spominja na lepo zeleno drevo; misli se nehote usmerijo k velikim urejenim tovarnam, k dvatisočglavi množici izurjenih delavk in delavcev, k njihovim izdelkom, ki vabijo skoz stekla izložbenih oken v vseh večjih mestih Jugoslavije, pa tudi Evrope in drugih delov sveta. Pomislimo — skratka — na BREST.

Delovna organizacija, ki slehernemu našemu občanu že vrsto let pomeni dobrega pol hlebca vsakdanjega kruha, s čimer mislimo na DELO, na zaslužek, na stanovanje, šolanje in še na marsikatero drugo dobro, je zrastle iz korenin svojega naravnega elementa — iz gozda. Vendar ni ostala pri koreninah: kolektiv se je od vsega začetka trudil, to zeleno surovino kar najbolj obogatiti s svojim delom in z mislijo, ponuditi svetu.

Danes ni nemogoče sešteti vseh kubikov lesa in drugih gradiv, ki jih je Brest poslal na trg v obliki svojih izdelkov, gotovo pa je nemogoče izračunati, koliko človeškega dela so Brestovci prodali v teh treh desetletjih. To je velika stvar, ob kateri se je vredno zamisliti. Kako je ta kolektiv zmožil iz pustega zaledja, ki mu je nudilo le surovino in dela vajene kmečke roke, doseči tolikšen napredek — o tem bodo gotovo v teh dneh spregovorili številni delavci, ki so vanj vložili svoje življenjske moči.

Nekaj pa je gotovo, kar ne more ostati skrito tudi

manj poučenemu opazovalcu: to je nenehen razvoj, nenehno iskanje, težnja za novim, za boljšim, uspešnejšim. Nikoli zadovoljen z doseženim, zmeraj zagledan v jutrišnji dan — takšen je bil Brest vseh trideset let. Samo takšen je tudi vse obdobje lahko pomenil zanesljivo prihodnost zase, za občino in za slovensko industrijo. Samo takšen je lahko postal jugoslovansko in tudi svetovno podjetje.

Najlepše priznanje, ki ga je Brest kdaj dobil za svoje delo, pa je priznanje za njegovo uspešno SAMOUPRAVLJANJE. Morda se ob trenutku podelitve nismo v vsej razsežnosti zavedali njegovega pomena, morda smo šele ob zakonu o združenem delu globlje dojeli vrednost tega odličja, ki ga je kolektiv trdo zaslužil in je zato toliko bolj dragoceno. Tudi o razvoju samoupravljanja v Brestu bodo te dni govorili in pisali delavci sami. Govorili bodo o posameznih prelomnih dogodkih, o drobnih in zelo pomembnih odločitvah; iz njihovih besed bo moč razbrati sto in sto preprostih zagat, v katerih so se znašli kot samoupravljalci, vendar se bodo vsi po vrsti s ponosom spominjali na svoje delo. Upravičeno zakaj na Brestu je samoupravno odločanje organizacijsko raslo z rastjo proizvodnje in delavske zavesti.

Brestovi kolektivi nikoli niso razumeli samoupravljanja samo formalno, kot skupek organov, ki na svečanih sejah lahko sprejemajo lepe odločitve. Samoupravljanje je pomenilo zanje neprestan in trmast boj različnih mnenj in interesov, spoznavanje

in obvladovanje trdih pogojev gospodarjenja, sprijemanje s pomanjkanjem sredstev, znanja in celo delavcev, usklajevanje želja z možnostmi in s tem v zvezi spoznavanje nujnosti odpovedovanja, medsebojne odvisnosti, strpnosti, sodelovanja, povezovanja, solidarne delitve in tveganja. Samoupravno odločanje ob upoštevanju teh in stoterih drugih pogojev in omejitev ni bilo nikoli lahko in preprosto, pač pa trdo, naporno in odgovorno delo.

Najlepša in najpomembnejša lastnost, ki od samega začetka te samoupravne bitke, v kateri so se šolali in zoreli delavci, pomembno prispeva k enotnosti in trdnosti delovne organizacije, pa je SOLIDARNOST med Brestovimi kolektivi. Tudi te niso imeli delavci nikoli le za okras, zato je niso lahkomišlno razmetavali, kadar je šlo za zares: kadar je šlo za obstanek katerega izmed kolektivov, kadar je šlo za premaganje objektivnih težav in kadar je šlo za razvoj, ki je zahteval skupne napore. Slehera delovna zmaga katere koli Brestove delovne skupnosti je bila zmeraj sad velikih lastnih naporov, pa tudi solidarnega prispevka vseh ostalih. Tako so rasli Brestovi kolektivi in na trdnih mostovih solidarnosti je zrastle današnji Brest.

To je tretje, ob čemer naj se ustavi misel, da naša čestitka ob jubileju ne bo le vpljudnostna poteza, ampak bosta v njej združena zavest in spoštovanje do veličine proizvodnega, samoupravnega in političnega dela, ki so ga Brestovci v svojo in v družbeno korist združevali teh plodnih trideset let.

Brest danes in jutri

Pet let je razmeroma kratko časovno obdobje. Pet let je preteklo, kar smo slavili srebrni jubilej BRESTA. Ob razmišljanju »Brest danes« moramo na kratko pregledati, kaj in kako smo delali, gospodarili in živeli v tem času, da bi tako dobili odgovore na svoja razmišljanja. Veliko pomembnih nalog smo uresničili v teh zadnjih petih letih. Naj se ustavimo pri nekaterih najpomembnejših.

PRESTRUKTURIRANJE PROIZVODNJE

Prestrukturiranje proizvodnje je bila osrednja naloga, ki smo si jo zastavili ob sprejetju prejšnjega srednjeročnega razvojnega načrta. Ta je sledila neposredno po velikih vlaganjih v finalno proizvodnjo. Tudi danes, ko je naloga opravljena, vidimo, da je bila naša skupna odločitev pravilna.

— **Struktura proizvodnje pred investiranjem: 85:15 v korist pohištva,**

— **po investiranju 64:36 v korist pohištva.**

Ne samo, da smo uspeli povečati delež primarne proizvodnje (ivernih plošč in žaganega lesa); naložbe v osnovna sredstva, ki so za nami, predstavljajo kapitalno intenzivne naložbe, z visokim deležem mehanizacije in avtomatizacije proizvodnje. Drugače povedano: v tej proizvodnji sta denar in tehnika uspešno nadomestila delavca ali pa mu omo-

Prednost imajo naložbe, ki povečujejo predelavo domačih surovin, povečujejo izvoz ali zmanjšujejo uvoz. Ne smemo pozabiti, da je Jugoslavija še 1975. leta uvozila iverne plošče v vrednosti skoraj 200 milijonov dinarjev.

Zavedali smo se tudi, da Notranjska razen gozda (in seveda naravnih lepote) nima prav nobene surovine. Mi v Brestu smo prvi poklicani, da te surovine predelamo in jih oplemenitimo s svojim znanjem in z delom do največje možne mere. Samo tako oplemenitene surovine v končnih izdelkih so nam in nam bodo nudile delo in kruh na tem delčku slovenske zemlje.

Seveda nista bila samo rast proizvodnje in investiranje glavna naloga. Nadaljevali smo tudi z izgradnjo in poglobljanjem družbeno-ekonomskih in samoupravnih odnosov v Brestu. Minila so skoraj štiri leta od oblikovanja temeljnih organizacij. Sodimo, da smo ne samo formalno, ampak tudi vsebinsko

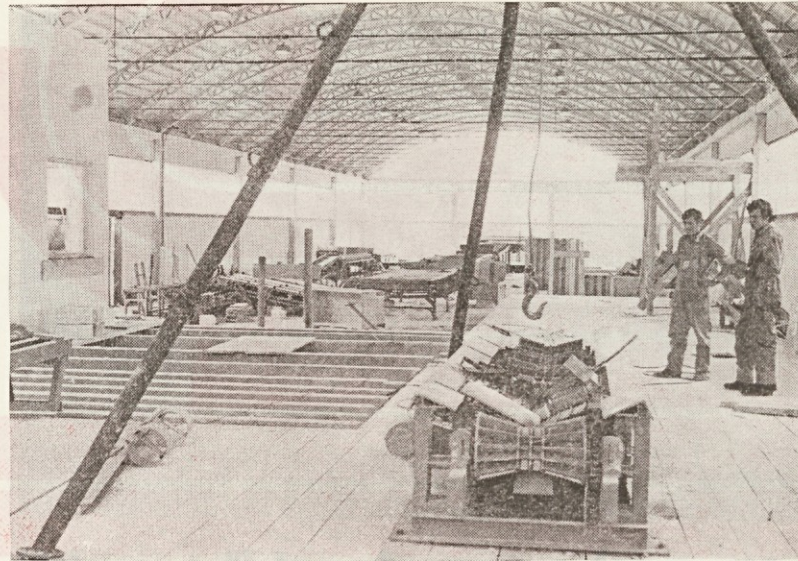
tehnološka, družbeno-ekonomska in samoupravna — tista podlaga, na kateri gradimo vse tisto, kar bo Brest jutri.

BREST JUTRI

Pred nami je sicer dovolj jasna slika tega, kaj naj bi bil Brest jutri, vendar ne bo odveč, da tudi ob tej priložnosti na kratko preletim glavne značilnosti in naloge, ki stoje neposredno pred nami. Za prihodnjo usmeritev Bresta je značilno, da po eni strani še naprej moderniziramo sedanje kapacitete, po drugi strani pa želimo z novimi naložbami v osnovna sredstva ne samo popestriti proizvodni asortiman, ampak razširiti našo dejavnost na povsem nova področja.

SPECIALIZACIJA PROIZVODNJE

Proizvodna usmeritev posameznih temeljnih organizacij sloni na nadaljnji specializaciji proizvodnje, ki vključuje kar največjo delitev dela znotraj Bresta. Takšna delitev je vsekakor pogojena z večjo mero medsebojne kooperacije, ki vodi k skupnem cilju, izdelati gotov proizvod s čim manjšimi stroški v proizvodnji.

Nova žagalnica v Tovarni lesnih izdelkov Stari trg

tehnologija tudi ni prilagojena sedanjim, pa tudi prihodnjim programom, to je komponibilnemu programu sobnega pohištva. Takšen program zahteva od proizvodnje večjo prilagodljivost povpraševanju na trgu, to pa lahko dosežemo z manjšo zalogo gotovih izdelkov in povečano zalogo standardnih polizdelkov. Sčasoma bomo lahko v takšni tehnologiji izdelali pohištvo vsakemu kupcu po želji in po meri.

Skoraj enake ugotovitve veljajo tudi za Tovarno pohištva Stari trg. Proizvodnja je v zadnjih petih letih narasla skoraj trikratno. Pretok toliko materiala je v sedanjih prostorih že na meji možnega. Tudi za prilaganje povpraševanju na trgu veljajo iste značilnosti kot za sobno pohištvo. Zato že v naslednjem letu načrtujemo ne samo dopolnitev sedanje opreme, temveč tudi dozidavo novih proizvodnih prostorov. Nekoliko težja odločitev je bila pri Tovarni pohištva Martinjak. Po vsestranski strokovni razpravi smo se odločili, da predlagamo kolektivom Bresta dopolnitev srednjeročnega razvojnega programa. Lega sedanje Tovarne pohištva Martinjak je sila težka, saj otežkoča vsako večjo modernizacijo, ki bi tovrstno proizvodnjo lahko približala tehnološkemu razvoju ostalih temeljnih organizacij Bresta. To pomeni, da bi se ta temeljna organizacija čedalje težje vključevala v mednarodno delitev dela, saj je že sedaj na robu rentabilnosti in tudi že nekonkurenčna. Vsaka odločitev danes pa pomeni v bistvu dolgoročno odločitev, zato je ta predlog, da pripravimo vso potrebno dokumentacijo za izgradnjo nove tovarne masivnega pohištva na novi lokaciji, ki bo sposobna poleg lastnega programa (stoli), pokriti potrebe po masivnih elementih tudi v ostalih Brestovih temeljnih organizacijah. Mislim, da je samo taka rešitev zares dolgoročna in perspektivna. Tako bi Brest dobil tovarno, ki bo sposobna enakopravno tekmovati na tržišču z ostalimi tovrstnimi tovarnimi. Glavni proizvodni pro-

gram bi še naprej bil — poleg stolov — deli masivnega pohištva za potrebe ostalih temeljnih organizacij ter delno stilne se-dežne in jedilne garniture.

MODERNIZACIJE TUDI V PRIMARNI PROIZVODNJI

V tesni povezavi z razreševanjem problematike masivnega pohištva je tudi druga faza rekonstrukcije v Tovarni lesnih izdelkov Stari trg. Današnji proizvodni program obsega v glavnem razrez hlobovine in proizvodnjo izdelkov iz masivnega lesa (stolarna). Z drugo fazo izgradnje in rekonstrukcije želimo predvsem dokončati modernizacijo žagalnice. Z montažo druge linije v žagalnici in z nabavo mehanizacije na skladišču rezanega lesa bomo omogočili delo v eni izmeni. Zaradi velikega pomanjkanja delovne sile je to več kot nujno, saj bi s takšno tehnologijo nadaljevali z uvajanjem mehanizacije in avtomatizacije, ki naj nadomesti delo človeških rok.

Drugi sklop nalog v Tovarni lesnih izdelkov Stari trg je izgradnja skupne kotlovnice — tudi za potrebe Tovarne pohištva Stari trg. Nova kotlovnica je tudi pogoj za izgradnjo novih sušilnic za potrebe vseh Brestovih temeljnih organizacij. Cilj je jasen: ob doseženi koncentraciji proizvodnje, to je sušenja lesa, bi odpravili ozko grlo sušilnic v Brestu in dvignili kvaliteto sušenja na neprimerno višjo raven.

Višjo raven zahteva sodobna predelava lesa v finalne izdelke visoke kvalitete. Kotlovnica bo uporabljala kot kurivo odpadke z MELES-a (lubje in druge odpadke).

Poleg centralne sušilnice bi imeli tudi skupno decimirnico lesa, to je, krojenje lesa v elemente, ki jih potrebujejo ostale temeljne organizacije Bresta pri izdelavi končnih izdelkov. Tako bi v vseh temeljnih organizacijah odpravili manipulacijo (ročno) z žaganim lesom, obenem pa

(Nadaljevanje na 3. strani)

Velik delovni uspeh — otvoritev nove tovarne ivernih plošč

gočila izredno visoko storilnost. Ni neskromno, če trdimo, da je ta storilnost vsaj na evropskem povprečju.

To trditev nam najbolje kažejo kazalci, za koliko smo povečali vrednost osnovnih sredstev, ki jih danes imajo kolektivi Bresta:

— **vrednost nabavljenih osnovnih sredstev 1972 110.401**

— **revalorizacija 1975/76 101.878**

— **vrednost nabavljenih osnovnih sredstev 1977 497.958**

Če primerjamo samo revalorizirano vrednost z vrednostjo osnovnih sredstev danes, vidimo, da imamo 2,4 krat večjo vrednost delovnih sredstev. Takšna velika vrednost delovnih sredstev nam je tudi omogočila, da smo lahko povečali obseg proizvodnje, ki se kaže v celotnem dohodku (v 000 din):

— **Celotni dohodek 1972 260.255**

— **Celotni dohodek predvideni 1977 900.000**

Čeprav je vrednost le nominalna (vključuje tudi inflacijo), pa nam primerjava pove, da smo povečali obseg proizvodnje za 3,5 krat, kar jasno kaže na dokaj strmo rast Bresta. Naša usmeritev v primerno proizvodnjo v tem obdobju je neposredno sledila modernizaciji finalne proizvodnje.

NARAVNOST V ŠIRŠI DRUŽBENI PROSTOR

Naše odločitve so slonele tudi na naravnosti v širši družbeni skupnosti, ki traja še danes.

prešli na nove odnose znotraj delovne organizacije.

Danes imamo v Brestu pet temeljnih organizacij in skupne dejavnosti. Delo in izkušnje, ko smo si jih nabrali, nam govore, da ni še vse postorjeno, ampak nas čaka na tem področju še veliko dela.

Vključili smo se tudi v širšo obliko samoupravnega ter družbeno-ekonomskega sodelovanja, v sestavljeni organizacijo združenega dela Slovenijales. Tudi v tej povezavi je na samoupravnem in na ekonomskem področju za nami šele obdobje iskanja in oblikovanja rešitev, ki bodo služile za dosego boljših rezultatov na vseh področjih delovanja posameznih delovnih organizacij in seveda tudi naše.

Omeniti moramo, da je ostala ena izmed nalog neizpolnjena. Nekateri člani naših kolektivov so izražali veliko željo po lastnem počitniškem domu, zato je bila naloga tudi vnešena v srednjeročni program. Vendar je ob sprejemanju dokončnega sklepa prevladala, rekel bi, osebna sebičnost in ozkosrčnost v nekaterih temeljnih organizacijah, tako da žal realizacija ni bila mogoča.

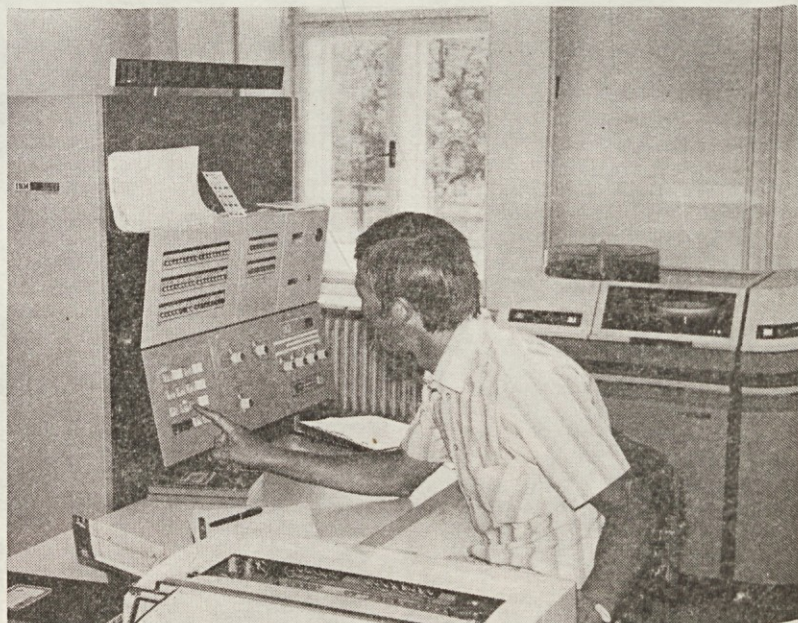
Razvoj Bresta je bil v polpreteklem obdobju pravzaprav logično nadaljevanje razvoja, ki ga je dosegel v vsem svojem obdobju od ustanovitve do danes. Kazalci (ki so prikazani na drugem mestu) nam dajejo jasno sliko, kaj je Brest danes. Istočasno je vsa prehojena pot —

Prvo nalogo s tega področja že rešujemo. V zaključni fazi je izgradnja novih prostorov za proizvodnjo tapeciranega pohištva. V bistvu bo to nova temeljna organizacija, ki bo vključevala tudi proizvodnjo izdelkov iz poliuretana ter razrez in konfekcioniranje iprena. Ta proizvodnja bo služila v glavnem za lastne potrebe temeljne organizacije pri izdelavi tapeciranega pohištva. Viški nad lastnimi potrebami pa so namenjeni tržišču kot polizdelki. S tem bo ta vrsta proizvodnje dobila veliko večje razvojne možnosti v okviru Bresta, ker je bila dosedanja proizvodnja omejena zaradi prostorske stiske.

MODERNIZACIJA POHIŠTVENE PROIZVODNJE

Naslednja naloga, ki smo jo zastavili prav sedaj, je modernizacija tovarne pohištva v Cerknici in v Starem trgu. Proizvodni programi v obeh temeljnih organizacijah ostanejo v bistvu nespremenjeni — proizvodnja sodobnega pohištva v Cerknici in proizvodnja kuhinjskega pohištva v Starem trgu. Modernizacija je postala nujna iz več razlogov.

V Tovarni pohištva Cerknica je del strojne opreme potreben zamenjave zaradi fizične izrabljenosti, pa tudi tehnološko je del opreme že zastarel. Poleg tega imamo v tovarni nekatera ozka grla, ki jih rešujemo z nočnim delom — tudi žena. Sedanja

Avtomatska obdelava podatkov na Brestu

Brest danes in jutri

(Nadaljevanje z 2. strani)

bi takšna koncentracija omogočila nabavo potrebne mehanizacije na skladišču žaganega lesa in s tem odpravo ročnega dela, kar je pogoj za večjo storilnost.

PROIZVODNE NOVOSTI

Poleg vseh naštetih nalog v sedanjih temeljnih organizacijah — nekatere so šele v zasnovi, nekatere že v fazi neposredne realizacije — pa smo pripravili tu-

jedelnštva in gradbeništva. Dosedanje potrebe na domačem trgu pokrivajo z uvozom, tako da bo ta tehnologija in proizvodnja dejanska osvežitev v našem proizvodnem programu, pa tudi na jugoslovanskem trgu. Ponujajo se nam tudi izvozne možnosti za tovrstno proizvodnjo.

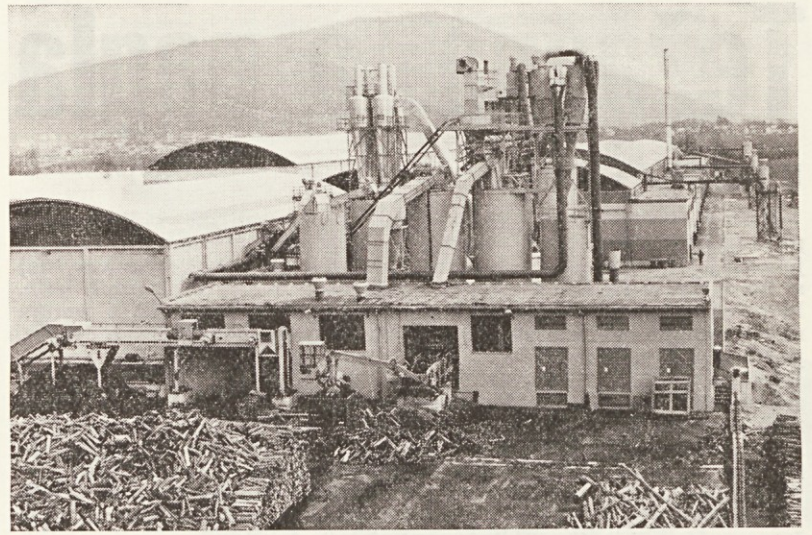
Iskanja novih usmeritev s tem niso izčrpana. Resno raziskujemo možnost, da bi bil tudi Brest vključen v izdelavo lesnoindustrijskih naprav ali celo določeni lesno obdelovalnih strojev.

muha enodnevnica, marveč moramo več ali manj računati, da bodo trajale daljše obdobje.

KREPITEV TRGOVSKE MREŽE

Poleg vlaganj v proizvodnjo načrtujemo seveda tudi vlaganja v izgradnjo trgovske mreže v obliki sovlaganja oziroma združevanja dela in sredstev z drugimi trgovskimi delovnimi organizacijami v Jugoslaviji in v tujini.

V srednjeročnem planu predvidevamo tudi izgradnjo treh do štirih skladišč naših izdelkov z industrijskimi prodajalnami, tako da bi od sedanjih 20 odstotkov dosegli 35 odstotkov prodaje na domačem trgu v lastnih in-

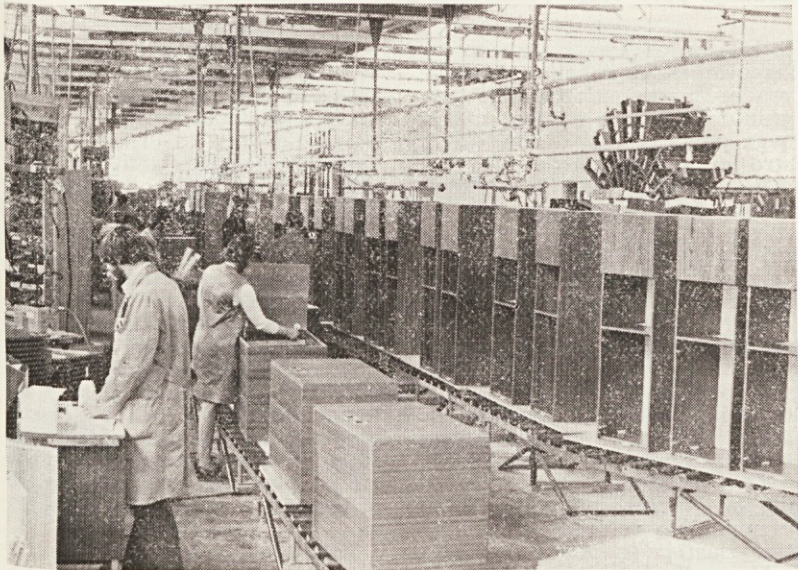
Naša nova tovarna ivernih plošč

kooperacijo in delitev dela med temeljnimi organizacijami in tudi s skupnimi dejavnostmi.

NOVA SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

Priprave za uresničevanje zakona o združenem delu so v polnem teku. Tudi proslavljanje jubilejev kot je letošnji, nas ne ovirajo, da ne bi delali s polno močjo. Pred nami je nova organiziranost Bresta. Če smo rekli, da ima danes Brest pet temeljnih organizacij in skupne dejavnosti, moramo povedati, da je pripravljen predlog za oblikovanje novih temeljnih organizacij in sicer tapetništva, prodaje z maloprodajo, centralnim skladiščem pohištva, transportom in špedicijo, da je v zaključni fazi pristopitev Jelke Begunje v Brest in da je oblikovanje nove temeljne organizacije v izgradnji, to je tovarna mineralnih plošč.

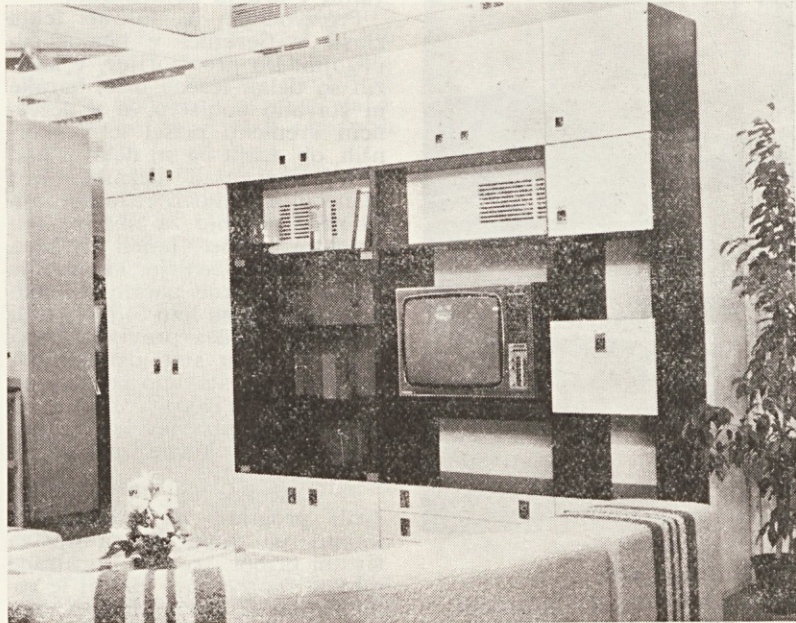
Tako vidimo, da bomo že v prihodnjem letu imeli v svojem sestavu najbrž devet temeljnih organizacij, morda pa tudi več. Z oblikovanjem novih temeljnih organizacij bodo občutno zmanjšane skupne dejavnosti; tako imenovano »sračje gnezdo« bo skoraj v celoti očiščeno vseh tistih dejavnosti, ki imajo pogoj, da se oblikujejo kot temeljna or-

S tekočega traku v Tovarni pohištva Cerknica

di rekonstrukcijo stare tovarne ivernih plošč. Seveda ne mislimo več izdelovati ivernih plošč, temveč čisto novo proizvodnjo tako imenovanih »mineralnih« ognjevarnih plošč za potrebe lad-

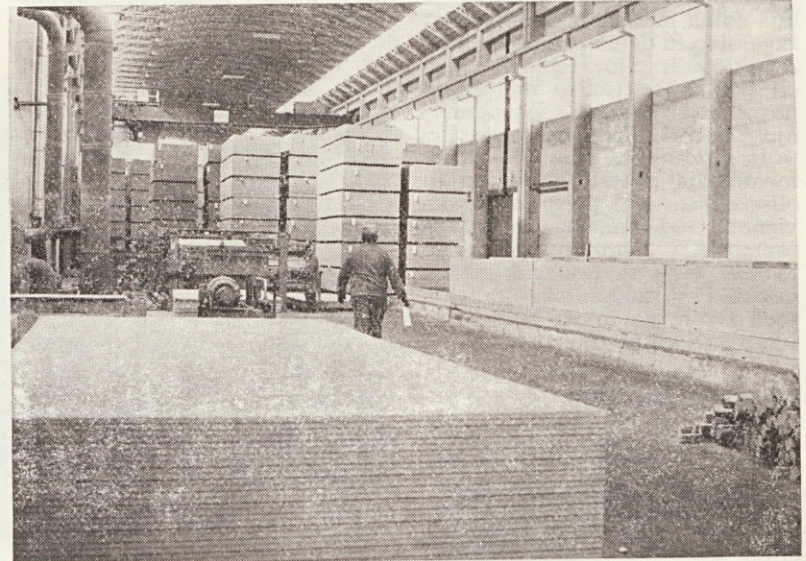
Lesna industrija je skoraj v celoti odvisna od uvoza strojne opreme in naprav. Omejitve, ki so danes prisotne in ki so pogojene z razpoložljivimi deviznimi sredstvi v širši družbi, niso

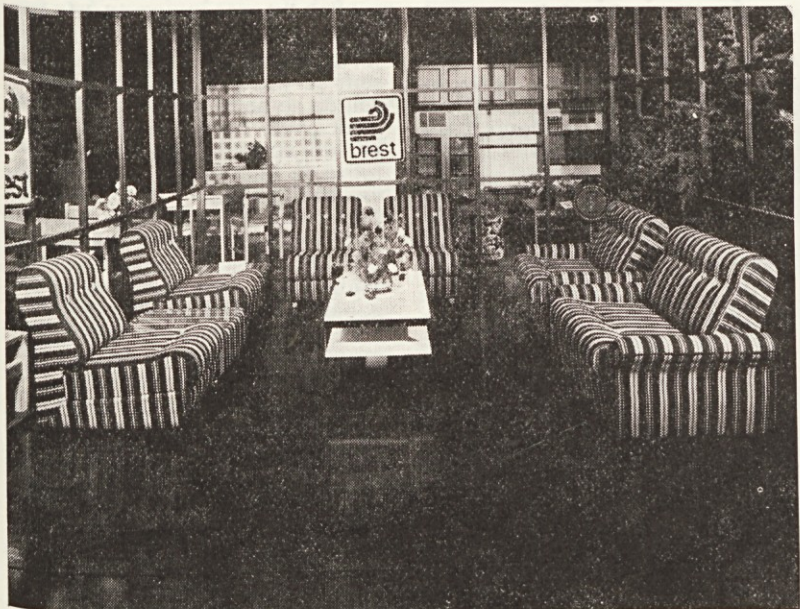
Za sodobnega potrošnika — program KATARINA

dustrijskih prodajalnih. Seveda so to samo na kratko našete glavne naloge. Veliko je ostalo še neomenjenih manjših nalog, ki pa jih v tako kratkem zapisu ni mogoče vseh nanizati. Vendar dajejo tudi tako našete naloge pregled našega prihodnjega dela.

In ne samo to; tudi samo uresničevanje koncepta Brestovega razvoja v celoti temelji na zakonu o združenem delu. Vsa vlaganja so odvisna od vseh temeljnih organizacij, kar pomeni, da morajo temeljiti na združevanju dela in sredstev vseh temeljnih organizacij Bresta in ne samo Bresta. To združevanje presega okvir Bresta tako navzven kakor navznoter. Ne samo združevanje dela in sredstev, tudi nova ureditev dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami Bresta, pa tudi z drugimi delovnimi organizacijami, so pogoji, da bomo zastavljene cilje dosegli. Menim, da so urejeni dohodkovni odnosi podlaga za medsebojno

Skladišče v tovarni ivernih plošč — za lastno uporabo in druge proizvajalce pohištva

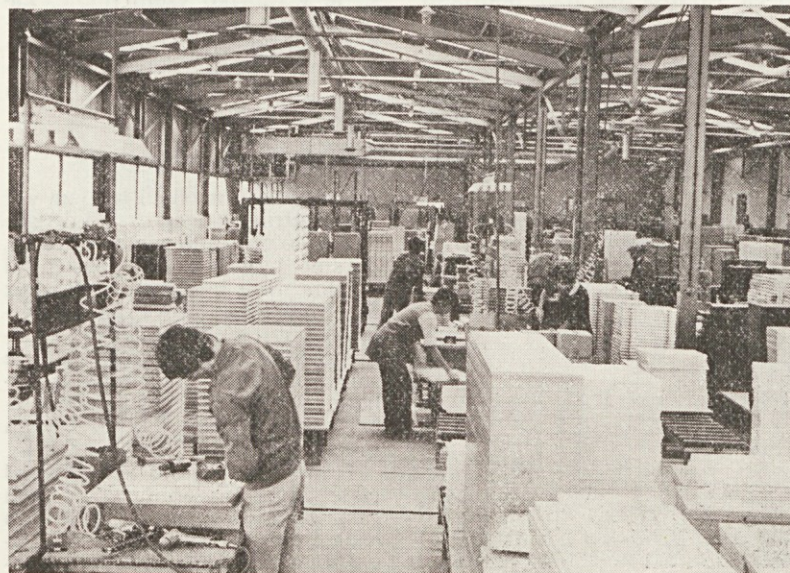

CENJENI BRALCI!

To posebno številko Brestovega obzornika izdajamo ob letošnjem jubileju naše delovne organizacije — tridesetletnici njenega dela in snovanja. Z njo poskušamo kar se da celovito prikazati njeno težavno, a uspešno razvojno pot, od neobglenih začetkov do današnjih dni, ko se Brest uvršča med vodilne proizvajalce pohištva. Marsikaj iz naše preteklosti je že pozabljenega, marsikateri podatek je že izgubljen. Če nam je s to številko uspelo ohraniti vsaj del dokumentiranega in zgodovinskega gradiva o našem razvoju, smo storili precej tistega, kar smo si zastavili.

In še to: s pričujočo številko bi želeli obeležiti še en jubilej — desetletnico izhajanja Brestovega obzornika. O destih letih zorenja in oblikovanja našega glasila bomo spregovorili ob kakšni drugi priložnosti, tokrat bi želeli samo izraziti iskreno zahvalo vsem tistim, ki ste ga v teh desetih letih sooblikovali in dali svoj dragoceni prispevek k bogatejšemu in celovitejšemu obveščanju v naši delovni organizaciji in v širši družbeni skupnosti.

Urednik

Proizvodna hala Tovarne pohištva Stari trg

organizacija. Ostane še nerešeno vprašanje računalnika, njegovega statusa znotraj Bresta, SOZD Slovenijales ali notranjske regije. Upam, da bomo to v prihodnjem letu zadovoljivo rešili.

V samoupravno tako organiziranim Brestu bomo veliko lažje izpeljali dohodkovne odnose, pa tudi svobodno menjavo dela. Tako kot tehnološki razvoj temelji na dosedanjih izkušnjah, tudi prihodnje poglobljanje samoupravnih odnosov sloni na vseh izkušnjah, ki smo jih pridobili v dosedanjem delu. Prehoda Brestova pot samoupravljanja je bogata in tudi naše prihodnje delo gradimo na dosedanjih izkušnjah.

Priznanje — zlati znak samoupravljanja — smo prejeli med prvimi v naši republici. Tudi to je poročstvo več, da bomo hoteli in znali poiskati poti za uresničevanje »male delavske ustave«, zakona o združenem delu.

Inž. Jože Strle

Težavna, a nagla rast

BREST V LETIH 1950—1970

Naša cerkniška občina zajema tisti del Notranjske, ki je pravzaprav njeno osrčje. Razen gozdov, ki imajo obsežno narodno veljavo, je zemlja kraška in neradodarna. Boj za obstanek Notranjcev, naj si bo delavec ali kmetov, je bil neizprosni in zlasti v kriznih letih, ki so najbolj surovo posegala prav v nerazvite predele, ta zemlja ni preživela vseh. Izseljevanje v tujino, Ameriko in evropske države, je bil nepretrgan pojav.

Takšni življenjski pogoji so izklesali trd, delaven, a neukrotljiv značaj Notranjcev. Zato je povsem naravno, da je leta 1941 napad fašističnih nasilničev na Jugoslavijo naletel na že organiziran odpor, ki je povlekel za seboj večino poštenih ljudi. Odločen v zavračanju fašizma, pa tudi staro-jugoslovanskega izkoriščevalstva, se je ta človek usmerjal in opredeljeval za bolj veljavni prostor na svoji zemlji v političnem in socialnem smislu. In dosegel ga je, čeprav za ceno žrtvovanja velikih človeških in materialnih dobrin.

Videz teh krajev je bil ob osvoboditvi dokaj klavrn; množica razrušenih objektov vseh vrst, vendar povsem nova je bila spro-

Dolenja vas, Begunje, Cerknica, Martinjak, Stari trg in druge). Ob normalizaciji gozdne proizvodnje, kar je vplivalo na stop-

V prvih Brestovih letih je bilo dosti težaškega dela

stitev človeškega razpoloženja in pripravljenost, ustvariti si življenje, dostojno človeka.

Na področju gospodarstva je bila edina industrijska dejavnost žagarstvo in delna predelava lesa. Z nacionalizacijo vseh teh kapacitet je bil ustvarjen materialni pogoj za družbeno gospodarjenje. Te, zlasti žagarske kapacitete in gozdovi, so dale v času Informbiroja izredno dragocen in obsežen narodni prispevek z deviznim iztržkom tega blaga za premostitev težav blokade, ki so jo nad nami takrat zganjali sovražniki v podobi kapitalistov vseh zvrsti, na žalost pa tudi še včerajšnji vojni zavezniki.

TEŽAVNI ZACETKI

Lesna dejavnost je bila organizirana v takratnem LIP. Do leta 1950 smo prebrodili najtežjo krizo blokade in sečnja gozdov se je začela usmerjati v normalnejši tok izkoriščanja. Takrat je bilo zaposlenih na LIP okrog 130 delavcev. Program proizvodnje je vseboval v glavnem žagani les, zaboje in barake. Glavni proizvodni obrati so bili v Cerknici, Martinjaku in Marofu, poleg tega pa še več manjših žag (Rakek,

njo predelave, se je začelo samo od sebe postavljati vprašanje, kam z razvojem. Republiški planerji, ki so v tedanjem času ime-

Po požaru v Tovarni pohištva Cerknica leta 1959

li vso in popolno oblast v razvoju do najmanjših proizvodnih celic, niso predvidevali nikakršnega razvoja na tem področju.

Bili so celo nameni, da se omejnjeni trije večji obrati priključijo k LIP Logatec, manjše žage pa ukinejo.

V tem času sem se bolj po ključju tudi jaz pridružil kolektivu, s katerim smo skupaj začeli ugotavljati, da so na tem področju zelo ugodni pogoji za industrijski razvoj. Zlasti smo ugotavljali naslednje ugodnosti: močna lesna surovinska baza, geografsko in gravitacijsko ugodna lega za večjo fabrikacijo, bližina tržišč — domačih in zunanjih, neposredna bližina transportne transverzale (železnica). Poleg tega značaj lesne industrije omogoča lažje in postopno nalaganje kapitala, zlasti pa in predvsem je bila prisotna delovlnost prebivalcev, ki so zaradi izredno težkih razmer v kmetijstvu množično težili k zaposlovanju v drugih dejavnostih.

Proizvodnja je takrat tekla zlasti v Cerknici v nemogočih pogojih. Do provizorijev, v katerih so delali lesene hiše, barake in stavbno pohištvo, si v deževnem vremenu prišel le v škornjih, ob dežju pa so delavci nad stroji razpenjali dežnike. Ker planerji niso imeli razumevanja za naše prošnje za obnovo teh objektov, smo najeli nekega gradbenega inženirja, ki nam je izdelal gradbene načrte za halo in smo jo v tem letu tudi zgradili — kot se danes pravi, kar »na črno«. V halo smo osredotočili vse stroje za stavbno pohištveno proizvodnjo. Takrat smo imeli vsega deset mizarjev kot najvišjo stopnjo strokovne izobrazbe v proizvodnji LIP.

Že v začetku leta 1951 smo razširili program na proizvodnjo kuhinj, pa zatem na šatulje za šivalni pribor, pa nato furnirane mizice. Proizvodnjo kuhinj je vodil Znidaršič Franc-Matiček. Nekeč nam je na vsej seriji 30 kuhinj lak razpokal tako kot izgleda kačja koža. Matiček je hodil okrog kuhinj skrajno zaskrbljen

in ni znal pojasniti, zakaj se je to zgodilo. Ko sem kritično ocenjeval ta pojav, mi je rekel, da se je v fabriko vselil hudič. Zanimivo pa je, da so kupci najraje segali po teh kuhinjah, kot po neki posebnosti površinske obdelave. Seveda v drugi seriji nam to ni več »uspelo«.

ŠIRJENJE PROIZVODNJE

Znova smo razširili halo za več sto kvadratnih metrov, po drugih LIP smo nakupili nekaj opreme, da smo že v letu 1954 proizvajali pisalne mize in spalnice za izvoz na Nizozemsko in v Francijo. Nekako ob tem času nas je republiški plan dokončno priznal, ne samo obstanek, pač pa tudi prihodnji razvoj kot pohištvene fabrikacije in nam je bilo seveda precej lažje.

Tudi v Martinjaku je razvoj od čiste žage in zabojarne v tem času že zajel čebričke, vedra in obešalnike, ki smo jih začeli izvažati v Združene države Amerike. Leta 1954 je tovarna v Martinjaku do tal pogorela. Obnova

Gradnja prve večje proizvodne hale v Cerknici

je bila opravljena s skrajno požrtvovalnostjo v nekaj mesecih, vendar je po načrtovanem programu postala to tovarna masivnega pohištva z relativno dobro strojno opremljenostjo.

V tem času smo že toliko izvažali, da je na nas postala pozorna Jugobanka, ki nam je že pri obnovi tovarne v Martinjaku pomagala financirati uvoz opreme. Ta tovarna se je po obnovi usmerila pretežno v izvoz na konvertibilno področje, prilagajala program zahtevnim stilom (danski, ipsilon in podobno). Značaj te proizvodnje ima še danes, le da je bil izpopolnjen v letu 1965 z obiljenim pohištvom.

Tudi cerkniška tovarna pohištva se je neprestano širila in zavzemala vse večje delovne površine, zlasti pa sodobnejšo opremo.

Na podlagi proučevanj in trdnih spoznanj smo ugotovili, da je ekspanzija naših kapacitet in proizvodnje pogojena, če se odločilno in pretežno usmerimo na izvoz. To so nam kazale že tedanje izkušnje, da se izvozna usmeritev našega podjetja povsem sklada z neodvisno ekonomsko politiko države, ki je za svoj prihodnji razvoj nujno težila k modernizaciji proizvodnih potencialov — le-te pa smo dobili lahko samo iz uvoza. Torej je naš izvoz in s tem pridobivanje deviz logično povzročal naklonjenost naši usmeritvi s strani političnih, gospodarskih in bančnih dejavnikov v državi.

DOLGOROČNA USMERITEV

To je bila temeljna usmeritev na dolgi rok, ki je povzročila, da so se nekatere poslovne komponente bolj izpostavile v razreševanje. Povsem je bilo osvojeno geslo: »kadri oziroma strokovnost rešujeta vse«. Organizirali smo vrsto oblik za strokovno izpopolnjevanje celotnega kolektiva, s tečajji, prekvalifikacijami, množično vajeniško vzgojo, štipendiranjem na vseh ravneh, zlasti pa srednjih profilov, za kar je bil pozneje ustanovljen dislocirani oddelek srednje tehnične lesarske šole v Cerknici, ki deluje še sedaj. Pred vse vodilne kadre brez strokovnih šol je delavski svet postavil zahtevo po izobraževanju ob delu. Odzivi na vse oblike strokovnega izobraževanja so bili izjemno dobri.

Tako so obrati začeli dobivati kombinatsko podobo; obrobne žage smo ukinjali, tako da smo imeli v glavnem naslednje industrijske obrate: tovarno pohištva Cerknica, tovarno pohištva Martinjak, tovarno lesnih izdelkov Stari trg, kot nosilno strukturo kombinata.

Ves čas razvojnega prizadevanja od samega začetka smo imeli oči in ušesa nadvse odprta za vse strokovne, tehnične in poslovne značilnosti, s katerimi je upravljali razviti svet. Sodelovali smo z nešteti ustanovami, zlasti v zahodni Evropi pa tudi v Združenih državah Amerike, kjer smo zajemali strokovno znanje, zlasti pa pozitivno izkušnje in jih prilagajali v našo delovno prakso.

Tako smo že leta 1955 začeli z resno študijo o vzpostavitvi tovarne ivernatih plošč iz manjvrednih gozdnih surovin. Izdelan je bil investicijski program in z odobrenimi krediti smo zastavili gradnjo v juniju 1959. Mesec dni pozneje je do tal pogorela glavnina cerkniške tovarne. To je bilo strahotno. Ta dan sem bil delovno odsoten in ko sem v eni uri po začetku požara dobesedno pridiral domov, sem videl le kup ruševin, dim in pa množico jokajočih delavcev, zlasti žena. Ko sem se jim pridružil, nisem mogel, da se ne bi solzan pred njimi zaklel, da bomo fabriko obnovili do zime. In res smo jo. Oktobra je bila stavba prenovljena, vse solidno zidano, novembra in decembra smo montirali povsem nove uvožene stroje s takrat modernimi transportnimi trakovi. Tudi v tem primeru nam je Jugobanka nudila izdatno pomoč.

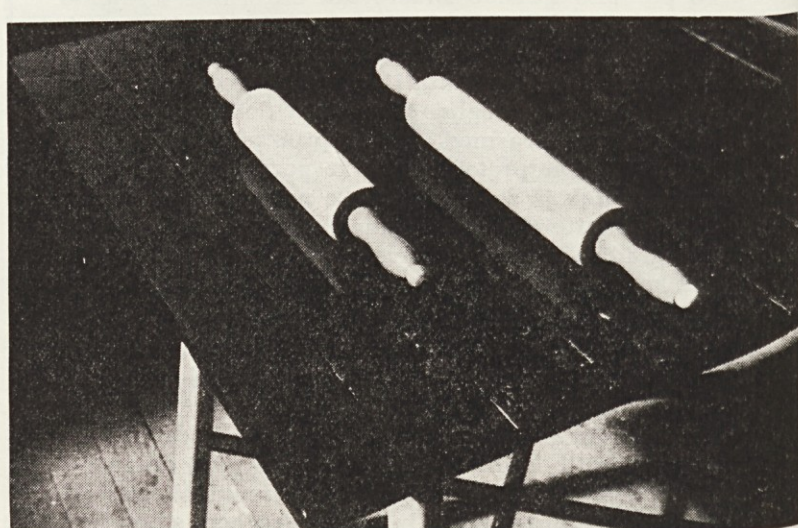
Že jeseni smo nadaljevali z gradnjo iverke in jo po letu dni usposobili. Ta tovarna je bila po moderni tehnologiji na prvem mestu v Jugoslaviji, po izgradnji pa druga za preprostejšo v Makedoniji. Ivernatne plošče so se kot popolna novost hitro uveljavile v pohištveni industriji in čez čas skoraj v celoti izpodrinile panel plošče. Kot iznajdba se je uveljavila tudi negorljiva ivernata plošča, ki je bila patentirana celo desetletje.

Tudi na Marofu so bile programske in tehnološke spremembe; poleg zamenjave opreme na glavni žagalnici je bil preusmer-

(Nadaljevanje na 5. strani)

V svojih začetkih je Brest proizvajal tudi lesno volno

Eden izmed prvih Brestovih izvoznih izdelkov

Težavna, a nagla rast

(Nadaljevanje s 4. strani)
jen program od ladijskega poda in zabojev na prefabrikacijo trdega lesa v elemente, pa tudi končne proizvode v za to izgrajenem objektu.

VELIK PRISPEVEK DELOVNIH LJUDI

V obdobju med letom 1950 in 1960, ki ga lahko imamo kot najbolj intenzivno razvojno etapo v pogledu temeljnih razreševanj — lahko rečemo, začetka oranja industrijske ledine — so bili vlagani za današnje pojme težko razumljivi napori in kolektivno

Nekdaj je bilo ob izdelavi stolov veliko ročnega dela

samoodpovedovanje vseh članov kolektiva za razvoj podjetja, ki se je v tem času že imenovalo Brest.

V tem obdobju smo bili vseskozi na dnu plačilne lestvice v lesni industriji Slovenije. Bili so primeri, ko smo zbirali prispevke od plač za nakup tega ali drugega stroja ali naprave. Opravljenih je bilo na stotisoče prostovoljnih intenzivnih delovnih ur. Zavestno smo se odpovedali drugim oblikam standarda, samo da bi si zagotovili solidna in perspektivna delovišča. Res je, da so bili osebni dohodki najnižji, vendar vedno izplačljivi. V vsem tem času ni prišlo nikdar do izrazitega nezadovoljstva delavcev. Zanimivo je, da so bile v tem času politična, prosvetna in kulturna aktivnost najbolj razgibane v vsem času mojega sodelovanja v kolektivu.

Vendar so ob tako relativno nizkem standardu delavci ostali vedno v podjetju, še več, pridruževali so se jim razslojeni prebivalci iz kmečkih domačij. Vse je takrat delalo z neverjetno voljo in vero v boljšo prihodnost, dobesedno tekmovalo v delovnih opravilih in v izobraževanju. Dokaz temu je dejstvo, da v izrazito kmetijski občini v času razslojevanja praktično nismo imeli, niti nimamo sedaj zdomec, sicer pa se je dejansko uresničevalo dejstvo, da kakor je rasel Brest, tako je rasel tudi osebni standard.

Sploh se mi zdi, da mi kvalitetno in dosti pišemo o junaštvih v NOB, premalo pa o žrtvovanih delovnih ljudeh v času povojne obnove in industrializacije naše domovine, ki je hrbtnica gospodarskega potenciala.

SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

V tem času se je skladno z razvojem prilagajala tudi samoupravna organiziranost podjetja. Prihajali smo do spoznanja, da je bila centralizacija opravilna samo do stopnje oblikovanja temeljne proizvodne podobe posameznih obratov. Nastajanje specializacije proizvodnje po obratih je zahtevalo različno poslovno strukturo, kar je narekovalo večjo samostojnost obratov. Res je, da smo imeli obratne delavske svete že v letu 1954, ki pa so imeli v glavnem posvetovalni

značaj. Ti organi so začeli postopoma prevzemati vse večje pristojnosti, kar zadeva plan proizvodnje in delovne odnose, tako da so v letu 1966 postale samostojne poslovne enote, v okviru katerih pa so takrat zelo aktivno delovale ekonomske enote, ki so zajemale prav vse delavce.

Decentralizacija odgovornosti za obvladovanje poslovnih krogotokov je bila po eni strani rezultat dosežene proizvodne usmeritve in hkrati močan pospešek za vsestranski dvig proizvodnega programa, kvalitete in tržne usmeritve. Uveljavljena je bila

derne tehnologije, pa tudi potrebnih kvalitetnih repromaterialov z izvozom pohištva na konvertibilno področje. Sploh je Brest začel postajati, lahko rečem, gigant v jugoslovanski pohištveni industriji.

Po podatkih Gospodarske zbornice leta 1968 je Brest zavzemal med 131 podjetji pohištvene industrije Jugoslavije naslednja mesta:

- po številu zaposlenih 4. mesto
- po višini ustvarjenega dohodka 3. mesto
- po višini ustvarjenega neto produkta 2. mesto
- po višini ustvarjenega obsega akumulacije 2. mesto
- po višini ustvarjenega izvoza 1. mesto

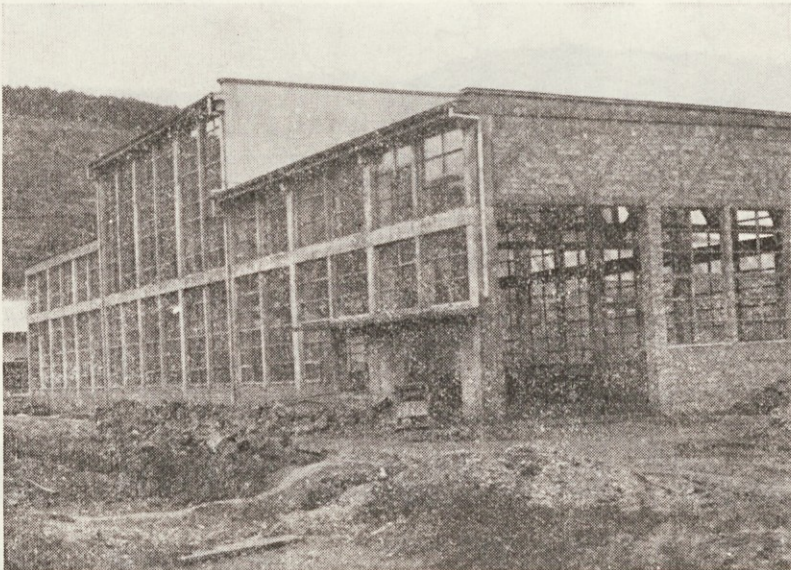
V udeležbi v lesni industriji Slovenije je znašal delež Bresta 9 odstotkov v doseženem izvozu. V tem času smo izvozili za nad 4 milijone dolarjev naših proizvodov in dosegli ugodnost pretežnega izvoznika.

Takšen vzpon, zlasti pa poslovna usmeritev Bresta, se je v celoti vtakala v takratno jugoslovansko reformo, medtem ko so mnoga podjetja morala menjati stil in smer poslovne usmeritve. V tem obdobju je Brest imel že kvalitetno kadrovsko strukturo in sicer:

- 41 — z višjo in visoko izobrazbo
- 77 — s srednjo izobrazbo
- 283 — s poklicno šolo
- 1183 — kvalificirani, polkvalificirani in priučeni
- 1584 — s k u p a j

Tudi osebni dohodki so v tem obdobju narasli tako, da smo bili že nad republiškim povprečjem

metoda poslovnega vsklajevanja, ki je imela naziv resolucija o poslovni politiki za določeno leto. To je bila metoda medsebojnega dogovarjanja o vseh sprotnih ključnih vprašanjih in o razvoju posameznih planskih enot.

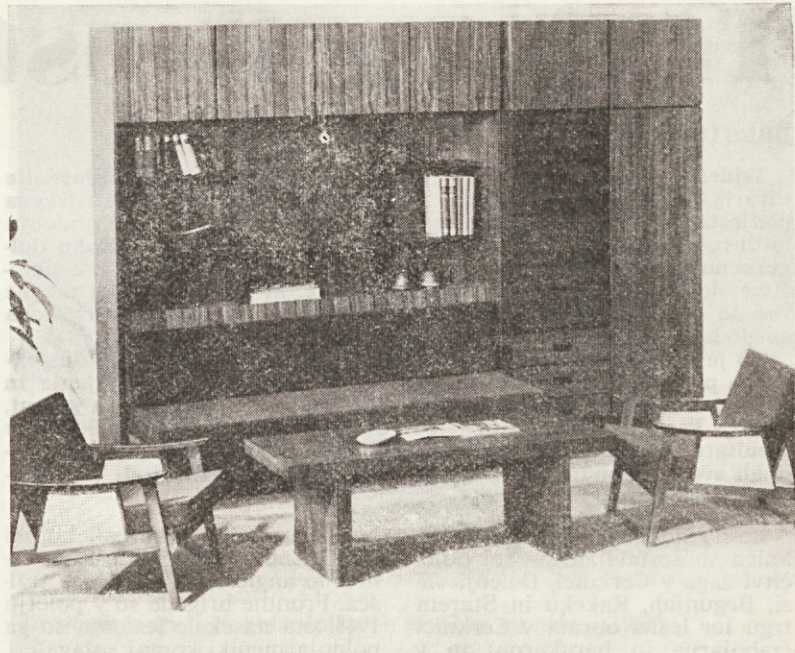
Velik uspeh: prva slovenska tovarna ivernih plošč

Da bi se izognili programske mu prekrivanju v tehnologiji, zlasti pa na tržiščih, smo si v dogovoru z MEBLOM iz Gorice, MARLESOM iz Maribora in STOLOM iz Kamnika razdelili proizvodni program in sicer tako, da bi bili temeljni okvirji programa naslednji:

- BREST: dnevne sobe, jedilnice, kosovno furnirano pohištvo (radio vitrine, šivalni kabineti), glasbene omarice in podobno), masivni kompleti sedežnih garnitur in kosovnih elementov ter izdelkov primarne proizvodnje;
- MEBLO: spalnice in ležišča;
- STOL: pisarniška oprema, stoli;
- MARLES: kuhinje in izdelki primarne proizvodnje.

BREST NI VEČ NEZNANEC

V tem času smo dosegali izredna povečanja proizvodnje na podlagi neprestanega dotoka in izpopolnjevanja modernih tehnoloških pripomočkov. Ta pospešek je bil pogojen z že ustaljeno prakso, da smo vezali uvoz mo-

Brest osvaja domači trg — dnevna soba FLORIDA

Z dela — iz prve cerkniške tovarne

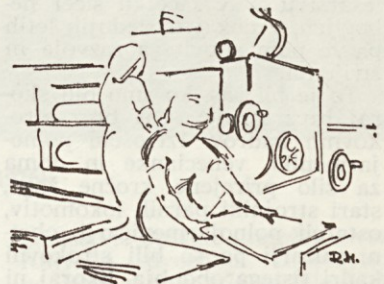
Razvoj je šel tako hitro naprej, da je del opreme, pa tudi tovarniških prostorov postajal zastarel. To je zlasti, če upoštevamo doseženo kvaliteto strokovnosti, zavzeto delavoljnost kolektiva, sprejete solidne tržne poti na zahtevna tržišča in splošni sloves, ki si ga je ustvaril Brest, ustvarjalo zelo ugodne pogoje za celovito rekonstrukcijo in modernizacijo objektov, strojne opreme in drugih poslovnih sredstev. Izdelani so bili elaborati, ki so poleg domačih bank privabili k finančnemu sodelovanju tudi Mednarodno banko za razvoj iz ZDA, kar je bil prvi primer v lesni stroki Jugoslavije.

Prva etapa je zajemala celotno rekonstrukcijo in modernizacijo strojne opreme in občutno povečanje delovnih prostorov TP Cerknica in TP Martinjak ter povečanje proizvodnje iverke. Modernizacija je bila pretežno v letu 1969 in deloma 1970 in sicer v lastni režiji. S tem smo pridobili povsem nove in najmodernejše pohištvene kapacitete.

Že prvo leto po modernizaciji je proizvodnja pohištva navrgla 44 odstotkov več proizvodne in nad 5 milijonov dolarjev izvoza. To povečanje proizvodnje pohištva je zavzelo tričetrt od celotne proizvodnje Bresta, kar kaže na ogromen preobrat v primeri z

začetno, izključno primarno proizvodnjo.

Modernizacija je zajela tudi uvedbo elektronskega računalnika. Del teh sredstev se je razširil tudi na rekonstrukcijo in moder-

nizacijo podjetja Gaber, ki se je v letu 1971 priključil k Brestu kot prenovljena in zajetna kapaciteta proizvodnje kuhinj.

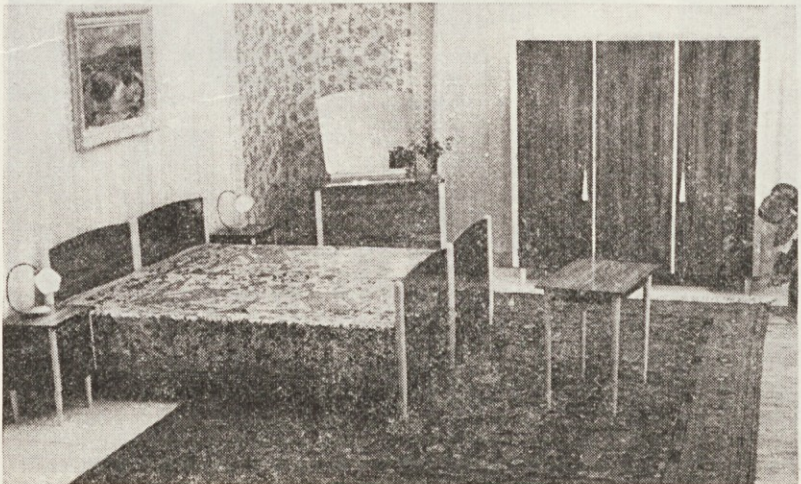

Pojem kvalitete — SARDAN

Omenjeni obseg rekonstrukcije in modernizacije je Brest uvrstil v sam vrh desetih najmodernejših industrij pohištva v Evropi.

S to modernizacijo sem žal po sili razmer moral prekiniti svoje sodelovanje s kolektivom Bresta, vendar se je zagon modernizacije proizvodnih kapacitet nadaljeval, predvsem na področju primarne proizvodnje.

Jože Lesar

Ena izmed prvih spalnic iz Brestove proizvodnje

Trnjeva Brestova začetna pot

BRESTOVO GOSPODARJENJE V LETIH 1947—1950

Trideset let mineva od dneva, ko je predsednik LR Slovenije tovariš Miha Marinko podpisal akt o ustanovitvi lesno-industrijskega podjetja Cerknica. Po reorganizaciji gozdarstva so se v tem obdobju lotili reorganizacije lesno-industrijskih podjetij Slovenije. Kako dolgoročno usmerjene so bile te strokovne in družbenopolitične odločitve, dokazujejo gospodarske organizacije, ki so se ohranile takšne vse do danes, tako na področju gozdnega kot lesno-industrijskega gospodarstva Slovenije.

Ko je predsednik vlade podpisal akt o ustanovitvi lesno-industrijskega podjetja Cerknica, je vedel, da to prinaša novo življenje in napredek nekemu področju, ni pa slutil, da se s tem rojeva gigant, ki bo v kasnejših tridesetih letih kot Brest Cerknica dosegel častne rezultate v svojem razvoju in postal pojem doma in na vseh celinah sveta znan po svoji razvojnosti, izvirnosti, kvaliteti in solidnosti poslovnih odnosov.

Lesno-industrijsko podjetje Cerknica so sestavljale po tej odločitvi žage v Cerknici, Dolenji vasi, Begunjah, Rakeku in Starem trgu ter lesna obrata v Cerknici (zabojarna in barakarna) in v Martinjaku (žaga in zabojarna).

Sklep o ustanovitvi LIP Cerknica in drugih lesno-industrijskih podjetij Slovenije v letu 1947 po-

iz dneva v dan naraščali kubiki komisionov žaganega lesa za zahtevno angleško in za druga tržišča. Frontne brigade so v poletju 1948. leta nasekale lesa, da so ga polnojarmeniki komaj sežagali.

V Cerknico, Martinjak in v Stari trg so prišli novi delavci, še včeraj kmečki sinovi in hčere, danes novo nastali industrijski

Uspehi takšnega prizadevanja so pokazali, da je v delavcih dovolj sile in znanja, da začno odločati. O tem so začele teči razprave, o političnih odločitvah, o delavskem samoupravljanju.

Ko danes govorimo o tridesetletnici ustanovitve, prav gotovo ne moremo mimo bežnega opisa gospodarskega potenciala takratnega LIP Cerknica.

Bilančni podatki segajo v obdobje treh mesecev 1947. leta, 1948., 1949. in 1950. leto in naprej seveda. Ker pa opisujem le ta prva leta, bom uporabil le te, danes že zgodovinske podatke.

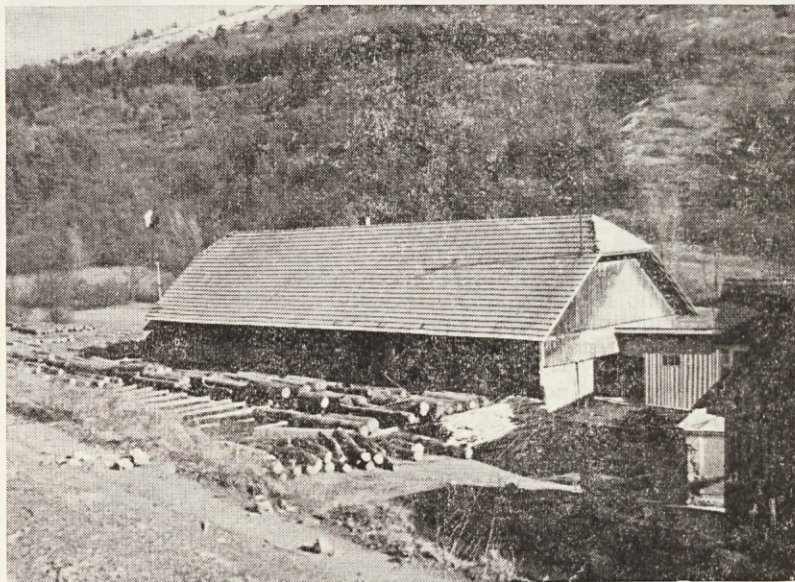
V prvih mesecih 1947. leta je bilo zaposlenih 420 delavcev, 1948. leta 970 delavcev in 1949. leta 1250 delavcev.

Na žagi v Starem trgu sta delala dva polnojarmenika. Žaga je imela lastni pogon, zato je bila neodvisna od dobave električne energije, ki je bila tedaj precej problematična. V 1947. letu so proizvedli 5600 kubičnih metrov žaganega lesa, v 1949. letu pa je ta količina porasla na 16.900 kubičnih metrov. Večina delavcev so bili domačini iz Loške doline. Tedanji objekt žage je danes moderniziran in rekonstruiran v sobno žagalnico.

Na Martinjaku je delal polnojarmenik, ki je žagal predvsem bukovno hlodovino, pa tudi jelovo.

V obratu je 1947. leta že tekla proizvodnja zabojnih elementov. Količina proizvedenih zabojev je v 1949. narasla na 4800 kubičnih metrov, žaganega lesa pa so proizvedli v tem obdobju 6600 kubičnih metrov. Obrat je imel kotlovnico ter je bil tako vsaj delno neodvisen od dobav električne energije. Večina delavcev je bila iz Martinjaka, Grahovega in iz Zerovnice.

Žaga je delala le do požara leta 1954, pa tudi s proizvodnjo zabojev so prenehali v istem obdobju.

Obrat I ali po domače »Krajcova žaga«

Na Rakeku gre za žago, ki je stala pri železniškem viaduktu ob poti na Unec. Tam je tekla proizvodnja na hitri venecianki. Kapaciteta te žage je bila 2400 kubičnih metrov. Na njej so delali domačini z Rakeka in iz Ivanjega sela. Žage ni več.

V Begunjah gre za žago, ki je stala pred začetkom kraja Begunje ob cesti. Žaga je imela polnojarmenik in lastni pogonski stroj. Proizvajali so 4800 kubičnih metrov. Na njej so delali največ bližnji delavci iz Begunj in nekaj iz Cerknice. Žaga je bila demontirana, objekt pa porušen nekje 1955. leta.

Žaga v Cerknici, imenovana tudi Obrat I, je imela en polnojarmenik in venecianko. Količina, ki jo je proizvedla ta žaga, lahko pride v zgodovino, saj je presejala dnevne plane, normative tu-

vodnja 5200 kubičnih metrov zabojev, 1949. leta pa 7100 kubičnih metrov. Mladina je tudi tukaj tekmovala. Pravijo, da je imela zabojarna največkrat obratno prehodno zastavico. Delo ni bilo lahko, odsesavanje prahu v tistem času še ni delovalo. Iz meseca v mesec je rastla zahteva po kvaliteti zabojnih elementov, rastla pa je tudi strokovnost delavcev. V zabojarni je bila predvsem ženska delovna sila. Večinoma so bile to delavke iz Cerknice, Dolenjega jezera in Dolenje vasi.

Objekt zabojarne se je dolgo upiral zobu časa in je zdržal vse do 1964. leta.

Barakarna je bila najslabše opremljena enota, saj je bilo vse improvizirano, od strehe nad glavami do šablone, kjer so zbijali različne elemente barak. Izjema je bila 1948. leta zgrajena baraka za mizarstvo delavnico, kjer so »kvalificirani mizarji« in njihovi pomočniki izdelovali okna in vrata barak ter hangar z razrezovalnimi stroji. V 1948. letu so izdelali 6500 kubičnih metrov barak, 1949. pa že 9700. V 1949. letu sta bili zgrajeni moderna sušilnica in kotlovnica. Žal je bila sušilnica češke proizvodnje, dobava pa nekvalitetna in povrh še iz 1948. leta, zato še 1950. leta ni delovala. Sušilnica in kotlovnica sta ostali do požara, mizarstva, hangar in ostale barake pa so prenehale do 1952. leta, ker so jih izpodrivale nove gradnje.

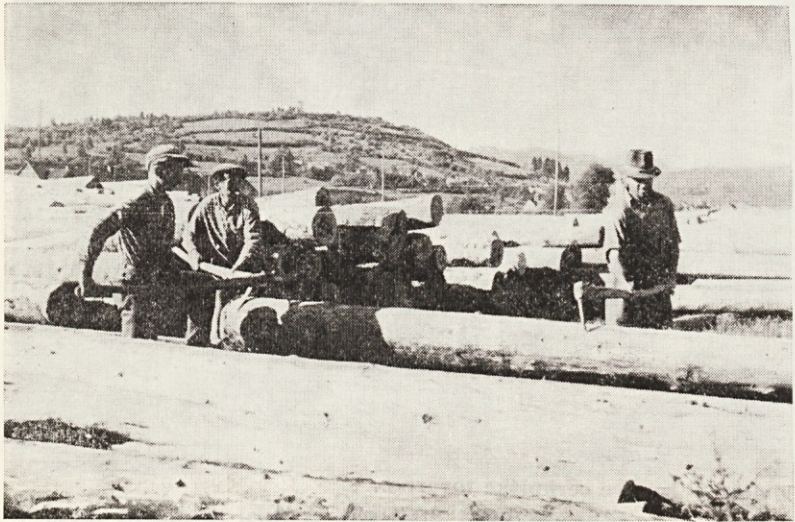
Odprema lesa, zabojev in barak je bila največ s konjsko vprego do železniške postaje Rakek, kjer so to blago preložili na vagon. Lahko si zamislimo gostoto tega prometa, zlasti pa v času množične proizvodnje žaganega lesa v zvezi z akcijami frontnih brigad. Akcijam nakladanja vagonov na železniški postaji so se ob nedeljah pridružili tudi delavci iz Cerknice. Poleg teh udarniških akcij kot smo jim rekli, so se udeleževali tudi drugih podobnih akcij. Kos salame, kruha in kozarec vina je bilo največ, kar so dobili za plačilo.

Investicij v kapitalno izgradnjo podjetja je bilo v tem času malo. Polnojarmenik, kotlovnica in sušilnica, tir, mizarstva za okna in vrata, nekaj šup in nedokončana adaptacija hiše v Cerknici 98, to je v glavnem vse. Sredstev za investicije ni bilo.

Skrbi o zalozah v tistem času ni bilo. Huje je bilo, če nisi imel dovolj hlodov za zimsko obdobje, saj je tudi v teh mesecih pritisikal plan ravno tako neusmiljeno kot poleti.

Osnovna prehrana v tistem času je bila zagotovljena z živilskimi nakaznicami. Težaki so dobili več kot lažji delavci — sicer pa je bilo več kategorij upravičencev. Da bi popravili majhne obroke hrane, so v Cerknici v tem času ustanovili ekonomijo, ki je priredila celo prašiče. S tem pa je bila poboljšana hrana v delavski restavraciji, ki je tedaj že

(Nadaljevanje na 7. strani)

Kje so bili tedaj viličarji?

meni prehod posameznih žag in zabojarn iz brezimnosti ter pomeni začetek industrializacije v lesarstvu — v začetku sicer neobogljeno, v nekaj naslednjih letih pa že poln silovitega razvoja in življenja.

To je bil čas, ko smo bili skoraj brez strojev, čas brez strokovnih kadrov. Iztrošeni polnojarmeniki, venecianke in doma za silo prirejene krožne žage, stari strojniki parnih lokomotiv, ostareli polnojarmeničarji, obrtni mizarji pa so bili strokovni kadri tistega obdobja. Skoraj ni bilo lesnega tehnika, kje šele lesnega inženirja. Gozdarski inženirji so bili edini visoko izobraženi delavci, ki so pa delali predvsem v gozdarstvu, saj so poznali bolj surovine iz gozdov, kakor pa lesno-industrijsko poslovanje.

Toda iz prepričanja, da se z vsakim kubikom žaganega lesa, zabojnih elementov, lesene barake gradi socialistični razvoj in boljša prihodnost, kot smo radi rekli, so iz dneva v dan v sindikalnem tekmovanju, od tedna do tedna, iz meseca v mesec naraščali kubiki proizvedenega blaga v delovnih pogojih, ki bi jih danes ne priznala nobena delovna inšpekcija.

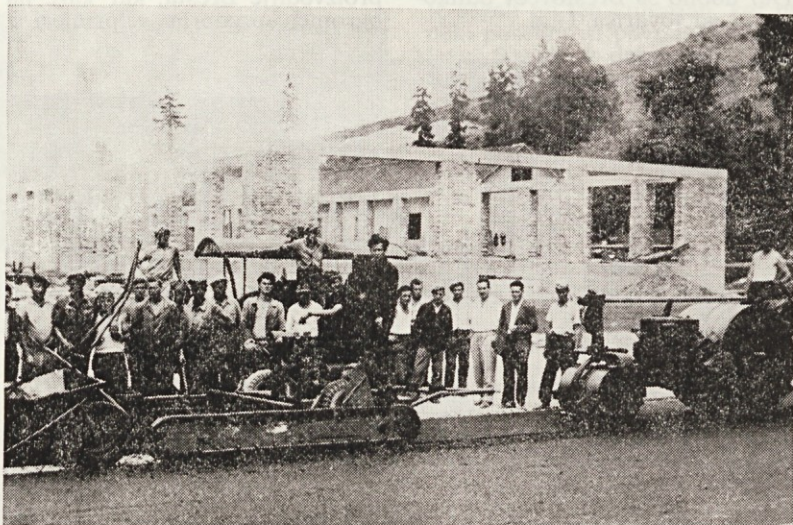
Prehodna zastava se je selila od enote do enote, prav tako kot se to danes dogaja na tekmovanju mladinskih delovnih brigad. Dobiti rdečo prehodno zastavo je vsaki enoti pomenilo več kot danes pomeni plačano nadurno delo. Že tedaj je bila očitna žilavost delavcev lesarstva, ki se vleče do današnjih dni.

To je bilo obdobje prve petletke, ko je bila lesni industriji odmerjena skupaj z gozdarstvom velika naloga. Potreba po lesu in lesnih izdelkih je bila velika doma in v svetu.

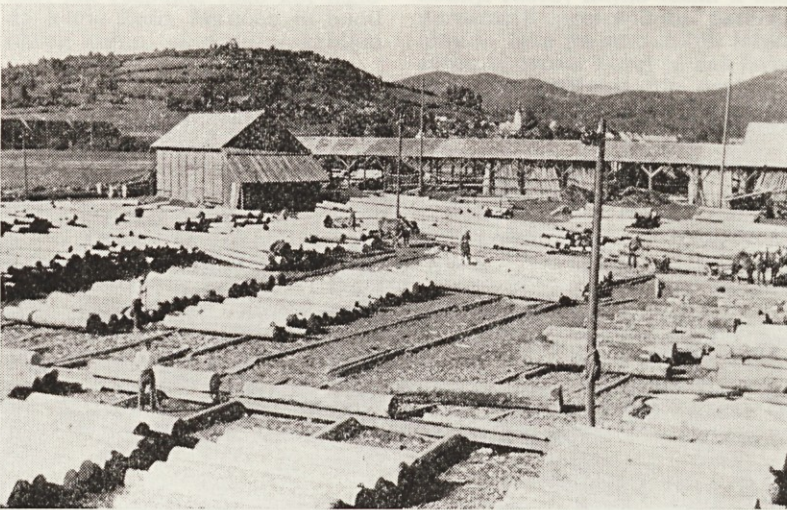
Že smo v 1948. letu, letu informbirojevskih političnih pritiskov na Jugoslavijo, v obdobju gospodarskih blokad. Nismo klonili pred lažmi in očitki, še bolj smo se združeni vpregli v delo; morali smo se postaviti na lastne noge. Tudi na LIP Cerknica so

delavci in delavke. Lesna industrija Slovenije, z njo pa tudi LIP Cerknica, so tedaj dajali, kar so mogli največ, saj so vedeli, da vsak kubik lesa za izvoz odpira vrata novemu stroju, novi delovni pripravi v težki industriji, ki smo jo gradili v prvi petletki. Prav v tem obdobju so delavci lesarstva, delavci LIP, veliko prispevali k izgradnji gospodarskega sistema, k izgradnji gospodarskega potenciala, ki ga danes imamo, a žal na to pionirsko dobo vse preradi pozabljamo. Mor-da se celo podcenjujemo, da smo neuki in s polovičnimi sredstvi dosegali rezultate, ki so nam še danes v ponos.

Vsa intenzivnost izvoza je bila v času od 1948. do 1949. leta in tja v 1950. leto prenešana na ramena gozdarstva in lesarstva. Malokdo se danes spominja sestankov, ki so obravnavali izvajanje plana, dogovorov o posameznih delovnih akcijah, o usklajevanju, o pohvalah in grajah. Da, to je bilo veliko obdobje — prava revolucija v spreminjanju stare miselnosti — iz obrtnosti, iz kmetijstva v industrijsko proizvodnjo.

Korak naprej v modernizaciji Cerknice

Hlodišče na Marofu v Loški dolini

V Dolenji vasi je tekla proizvodnja na manjšem, vendar dokaj hitrem polnojarmeniku in venecianki. V 1948. letu so proizvedli 3200 kubičnih metrov, v 1949. letu pa 4100 kubičnih metrov. Delavci so bili večinoma domačini iz Dolenje vasi.

di do 35 odstotkov. To je bila žaga mladih — tam so bili mladina, delavci, obratovodja, žagovodja, skladiščniki, administracija — vsi. Proizvodnja te žage je bila 5600 kubičnih metrov 1948. leta in 6300 kubičnih metrov 1949. leta. Sedaj ta žaga ne obratuje več.

V letu 1947 je bila povezana z ozkim tirom z obratom II v Cerknici. Konec je bilo prevažanja lesa s konjsko vprego. Pravijo, da je bila tedaj slovesnost, ko so se za otvoritev peljali na okrašenem vagončku. Danes, po tridesetih letih, jim lahko rečemo, da so imeli prav, saj je bila to resnično velika delovna zmaga v odpravljanju starega načina dela. Še premalo so to proslavili.

Domačim delavcem so se v tem času pridružili prvi delavci, ki so zapustili področje Žilce in Bloške planote in se naselili v Cerknici. Cerknica dobiva nove prebivalce, malo sicer, toda začelo se je.

Obrat II, zabojarna in barakarna. Proizvodnja zabojev je tekla v lesenem poslopju, ki je ostal izpred vojne. Nabavljena je bila vrsta novih preprostih strojev, tako da je bila v 1948. letu proiz-

Trideset let na tržišču v Jugoslaviji in v svetu

Trideset let je dovolj dolga doba, da pokaže ali rast in napredek ali pa zgolj stagnacijo in životarjenje. Brest je pričel z neobglednimi koraki osvajati tržišča po svetu pred tridesetimi leti.

Novo ustanovljeno podjetje s skromno žagarsko proizvodnjo in z zabojarjo, brez večjih kadrovskih izkušenj, brez komercialne, raziskavne trga, marketinga in ostalih strokovnih služb, pa vendar z neuničljivo voljo do rasti, je poseglo v izgradnjo porušene domovine.

Takrat še ni bilo razmišljanja o osvajanju trga; z največjimi napori in samoodrekanjem se je kot državni izvoznik pojavil na zahodnoevropskih tržiščih z žaganim lesom. Doma se je pojavil z barakami, kasneje pa z drobno galanterijo, pač z vsem, kar je bilo tedaj za potrebe prebivalstva najpotrebnejše.

Že v začetku petdesetih let je prešel v zahtevnejšo pohištveno proizvodnjo. Vedno večje potrebe po izvozu, hkrati pa želja po osvajanju novega, neznanega, vse to je pripeljalo Brest v letu 1954 na angleško in nizozemsko tržišče. Tam se je pojavil s furniranim pohištvo — mizami in servirnimi mizicami. V proizvodnji masivnega pohištva je v teh letih opustil proizvodnjo preprostih izdelkov iz jelovine — čebričke in pričel z osvajanjem zahodnoevropskih tržišč z galanterijo.

V letu 1956 je že izvažal v pet držav, med njimi tudi v Združene države Amerike. Verjetno mnogi ne poznajo tedanjega izvoznega asortimana Bresta. Pa poglejmo nekaj značilnih izvoznih izdelkov: stola za revije, fotelji Revel, šivalne omarice, kuhinjski elementi Francis, servirne tase, pa avtomobilski sedeži in sedeži za tricikle. V tem letu je dosegel 239.588 dolarjev izvoza, od tega iz Tovarne pohištva Martinjak kar 183.189 dolarjev. Največji uvozniki našega pohištva so bili Zahodna Nemčija, Anglija in ZDA. Na domačem trgu so bile iz Tovarne pohištva Martinjak predvsem vrtno garniture in drobna galanterija. Tovarna pohištva Cerknica pa je prvič resneje posegla v opremo stanovanj s spalnico M-240/4, ki so jo prodali 200 garnitur, kuhinjama Krim — 800 garnitur in Sonjo —

100 garnitur, pa s šivalnimi omaricami in s pisalnimi mizami.

Želja po napredovanju in čimvečji neodvisnosti je vodila kolektiv v izgradnjo tovarne ivernih plošč, ki je pričela s proizvodnjo v letu 1960. Del proizvodnje je bil porabljen v lastni proizvodnji, ostalo plasirano na domačem trgu, simbolične količine pa so bile tudi izvožene.

Deset in večletna prisotnost na najzahtevnejših svetovnih pohištvenih tržiščih je kolektivu Bresta omogočila pomembnejšo vlogo pri tujih prodajnih poslih. V šestdesetih letih se je kljub naporom in osvajanju novih in novih zahtevnih svetovnih tržišč porajala tudi opredelitev za osvojitve domačega trga. Skrb za domačega potrošnika, predvsem zadovoljiti njegove potrebe po opremi stanovanja, je privedla do odločitve, da se del izvoznega programa prilagodi zahtevam in okusu domačega trga. Tako imamo v letu 1966 realizacijo v izvozu že 2.155.380 dolarjev in od tega kar za 1.752.569 dolarjev izvoza finalnih izdelkov Brestovih tovarn. Na domačem trgu pa smo se po-

vsem približali prodaji v vrednosti dveh starih milijard dinarjev za finalne izdelke.

Asortiman izvoznih izdelkov je bil v letu 1966 mnogo zahtevnejši. V tem letu je Brest izvozil 31.307 glasbenih omaric v ZDA, izvažal pa je tudi regal Florida, sekreterje in pisalne mize. Največji uvozniki so bili ZDA, Francija in Vzhodna Nemčija. Na domačem trgu so prevladovali predvsem stoli, bilo jih je prodanih kar 159.490, pa kavči (16.544), fotelji (14.948), različne vitrine, predvsem Metke (24.614). Na domačem trgu se je pojavil tudi regal Florida. Med stoli je prevladoval Sardan. Cene na domačem trgu so bile zamrznjene.

V naslednjih letih je Brest povečal število uvoznikov svojega pohištva. V težnji po čimvečjem prispevku k uravnovešeni blagovni bilanci je dosegel v letu 1970 status pretežnega izvoznika. Vedno težje breme, ki ga je nosil izvoznik pohištva, je prisilil največjega izvoznika pohištva v Sloveniji v letu 1971 — Brest, da je pričel z uvajanjem novih regalov, sedežnih garnitur in stolov za po-

Struktura prodaje našega pohištva po republikah

Trnjeva Brestova začetna pot

(Nadaljevanje s 6. strani)
delala. Treba pa je bilo tudi čevlje, slanine in drugih živil za boljše prehrano delavcev, ki so delali več kot je bilo predpisano. Slanina, žganci in kruh so bili tedaj najboljše prehrane.

Upravne službe so bile slabo razvite in so v tem času obsegale le tiste funkcije, ki so zagotavljale normalno in sprotno poslovanje, še posebej pa je bila razvita služba operativne evidence. ki je dnevno spremljala in z obširnimi dnevnimi, tedenskimi, desetdnevnimi, mesečnimi, četrletnimi, polletnimi in letnimi pregledi zalagala višje republiške in zvezne organe. Lahko si predstavljamo to delo, ki je bilo opravljeno po večini »pešč«, kot smo rekli ali z minimalno mehanizacijo — z »mlinčki«. Vsa uprava podjetja je bila v hiši, kjer dela sedaj AOP.

Vse vrste knjigovodstev in operativne evidence so bile nekaj novega, strokovnih kadrov pa ni bilo. Dobro, da so bili ljudje prični in so s pomočjo strokovnih sestankov in inštrukcij hitro dojemali naloge in jih opravljali s

polno odgovornostjo. V tistem času je bilo treba prijeti za vsako delo, kajti delovna naloga je morala biti opravljena po količini in v roku. To je bila težka, vendar prijetna šola, saj smo vedeli, da le z več znanja in prakse v delu dosežemo še boljše rezultate.

Vodenje je bilo dokaj administrativno in togo, saj je bilo odraz celotnega planskega administrativnega gospodarstva v tistem času. Strokovni kadri so prihajali in odhajali z odločbami ministrstva za gozdarstvo in lesno industrijo. Vse odločitve so bile centralizirane v republikah, prav takšna ceentralizacija je bila v podjetju. Obratovodje posameznih večjih in manjših obratov so odločali o vseh zadevah obrata, vendar v skladu s prejetimi direktivami in nalogami. Dobro pa je, da so prevladovali tudi v tem času dobri tovariški odnosi, jasne opredelitve in odločitve.

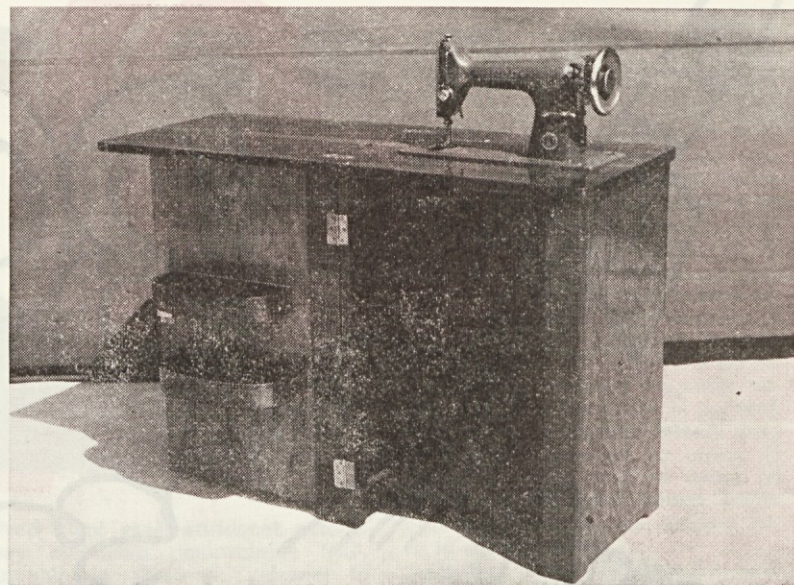
Politično so delovale sindikalne podružnice, ki so bile glavni pobudnik organiziranja posameznih delovnih in političnih akcij poleg odborov Osvobodilne fronte, ki

so bili v vsakem kraju. Povezanost med krajem in obratom je bila v tistih časih vse bolj pristna kot v kasnejših letih. Sindikat je skrbel tudi za preskrbo delavcev; akcije razdeljevanja so bile vedno na skrbi sindikata. Iz tistega časa izvira tudi »Rdeči kotiček«, to je soba v zgradbi, ki je ni več.

Obdobje 1947—1950 je obdobje, ko je bilo LIP Cerknica še edino podjetje na celotnem področju tega dela Notranjske. Zaradi tega so bile vanj uprte oči prebivalcev teh krajev. Perspektive razvoja so bile dokaj nejasne. Tudi gozdovi imajo svojo mero, zato ni bilo mogoče računati, da bo obseg proizvodnje žaganega lesa ostal v količini kot je. Toda kdo si je tedaj belil glavo s temi vprašanji; najvažnejša naloga je bila izpolnjevati naloge tistega časa.

Opravljeno je bilo pionirsko delo. Vsi, ki so v njem sodelovali, pa so opravljali veliko delo in njim mora iti danes naše priznanje!

D. Trotošek

Za domače in tuje potrošnike — šivalne omarice (1958)

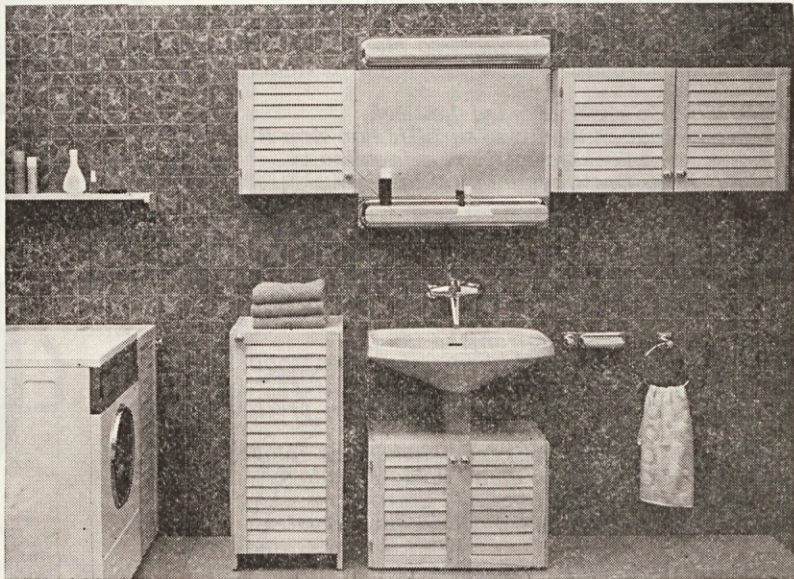
trebe domačega trga. V ta namen je odprl tudi svoj prvi salon pohištva v Cerknici.

Želja po možnosti opreme celotnega stanovanja je bila izpolnjena s priključitvijo Tovarne pohištva Stari trg, ki proizvaja kuhinjsko pohištvo.

Nenehna rast podjetja, doseženi sloves in ambicioznost kolektiva sta pripeljala Brest med prve proizvajalce komponibilnega ploškovnega programa. Izvozne izkušnje in nenehno vsklajevanje

velik delež pri zadovoljitvi potreb potrošnika nudijo omenjene prodajalne, naj pove podatek, da znaša njihov delež prodaje pohištva od celotne Brestove prodaje pohištva v Jugoslaviji v zadnjih treh letih med 19,42 odstotka in 20,15 odstotka.

Lani je Brest izvažal v 29 dežel na 5 celinah. Izvozil je za 7.231.454 dolarjev svojih izdelkov, od tega kar za 5.705.816 dolarjev finalnih izdelkov, pri čemer so posamezne temeljne or-

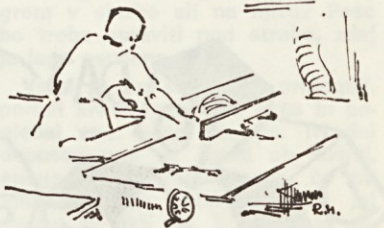
Za izvoz — toaletni program (1976)

zahtev in potreb trga so pogojevale rast novih komponibilnih programov od Apola in Polone do Katarine in Zale.

S takšno preusmeritvijo proizvodnje je stopil korak naprej. Iz pretežno naročilniške proizvodnje je prešel na lastni proizvodni program, ki poleg domačih kupcev zadovoljuje tudi kupce iz dežel Vzhodne Evrope, Bližnjega vzhoda, Avstralije in drugih.

Prodajni uspehi, doseženi v Salonu pohištva v Cerknici, so narokovali in narekujejo izgradnjo novih prodajnih prostorov po vsej Jugoslaviji. Dosedanji plod dela sta Salon v Mariboru ter prodajalna v Zagrebu, že letos pa bo odprt salon v Sarajevu. Kako

organizacije dosegle pretežen izvoz. Največji uvozniki Brestovega pohištva v letu 1976 so bile ZDA, Sovjetska zveza in Poljska.

Pravilnost programske usmeritve je pokazal tudi rezultat, ki ga je Brest dosegel na domačem trgu. S svojimi programi je v zadnjih letih na domačem trgu plasiral rekordne količine svojih komponibilnih programov za opremo dnevnih sob, spalnic, otroških sob, jedilnic in kuhinj.

Rezultati prizadevanj po uvajanju novih materialov in uporabo le-teh v novih izdelkih, ki bodo zadostili kar največ kupčevim zahtevam, se kažejo v izgradnji nove Tovarne ivernih plošč, nove tovarne oblaženega pohištva, uvedbi proizvodnje oplemenitenih ivernih plošč, uvedbi proizvodnje oplemenitenih plošč z zabojnimi robovi, proizvodnji poliuretanskih mas in podobno.

Letošnja realizacija na tujih tržiščih in na domačem trgu ter plan prodaje za prihodnje leto nakazujejo novo osvajanje tržišč, kar bo kolektiv Bresta dosegel ob novih naporih, za kar pa je sposoben, kar je že dokazal v svoji tridesetletni rasti.

V. Harmel

Stol K-33

30 letnik

glasilo delovne skupnosti

NAŠ JUBILANT

Kako se nam naš svet vrti,
vsak dan je vedno v novi orbiti.
In v njem naš Brest naprej naprej drvi,
da vedno zvezdice zagrabil prvi bi.

Naj bode srečen, zdrav in večen Brest!
Vseh trideset je vzor očetov bil in nam otrokom zvest.
Tako čestital mu je sinček Martinjak veljak,
ki jih že lani petdeset je praznoval — ta veseljak.

Ej, kje so časi, ko za karjolo se podili smo
in ko tovarna vsaka imela službeno je »Partizan« kolo.
Tudi prašiče smo redili — vse po planu; živeli drug za druga,
celo takrat, ko nam prašiče ugonobila je »umetna kuga«.

Ko Brestek še racal je mlad fantiček,
mu za razprave in konklave služil je non-stop Rdeč kotichek.
Sedaj je že samo kafe-kotichekova cela rajda,
zato naš ljubi Brest cvete kot ajda.

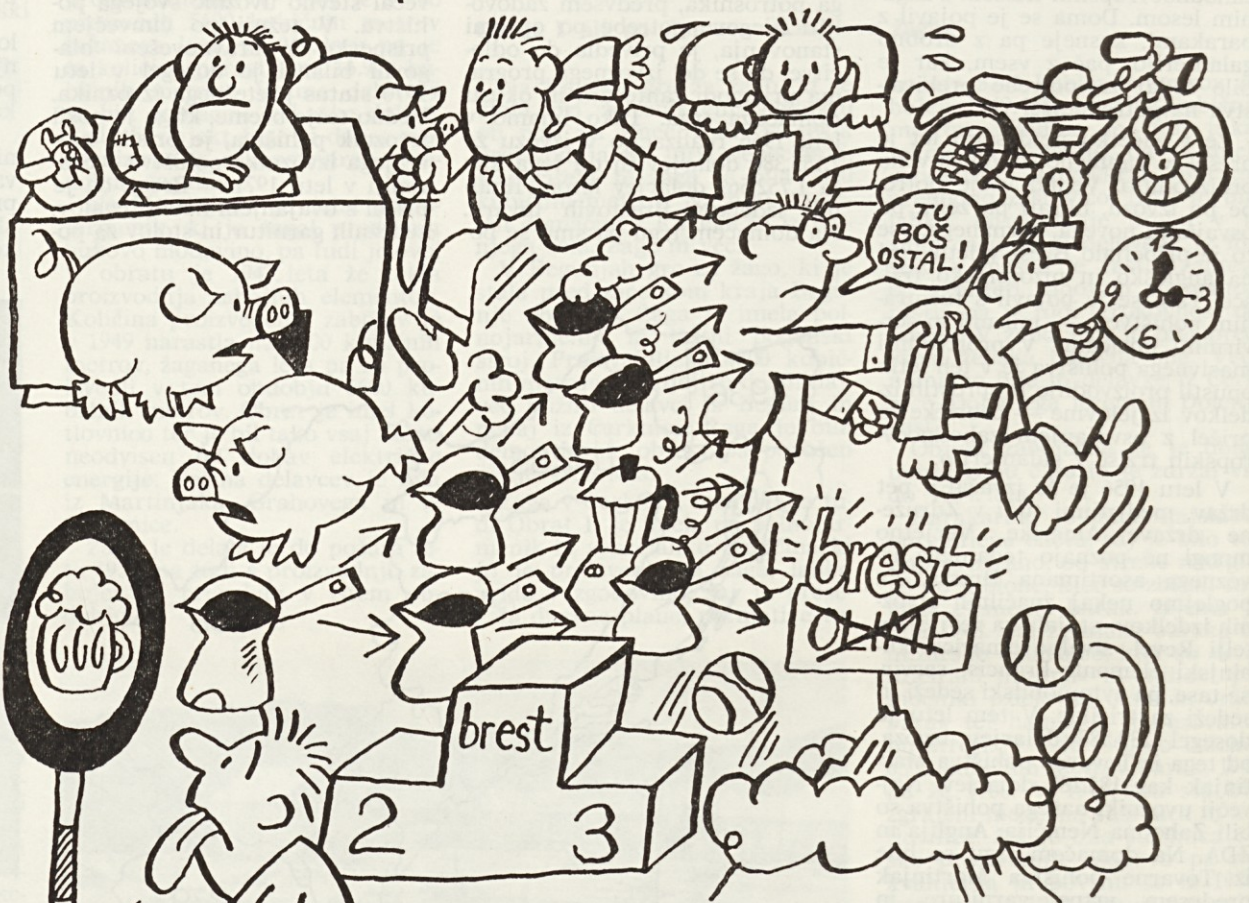
Nekoč, ko Brest je bil še majhen LIP-ček,
za obračun imel je glavo in računski mlinček.
Da pa iz LIP-a v Brest smo zrastle, krepko tiščali smo na plin,
postali smo moderni in zdaj imamo tudi IBM računski mlin.

Oj, kje ste zlati časi, notranjska idila,
ko bil mercedes Bresta je komercialistova kobila?
Sedaj imamo vsi po vrsti avte na obroke
in srenja tuhta, kako parkirni prostor bi prestavil bloke.

V letih, ko še ni bilo velikega skladišča za zaloge,
nam »šolarčkom« so za doma delile se naloge.
In večkrat šla beseda je od ust do ust,
da srečni Francelj v nedeljo je dobil dopust.

Vi, kadri, kadri, kam tako hitite,
da so kocine vam po dolgem in počez obrite?
Kaj mar ne veste, da Brest eksperte išče,
in kdor ni eks, je referent, navadno pišče!

Vsa dolga leta nismo vedeli, kako smo športni tipi,
sedaj na lesariadah vedno smo pri sami pipi.
Za šport in slavo na Olympu zasadili smo drevo nesreče,
sedaj le sem in tja v Ljubljani za pokojnico gorijo sveče.

Se birokratu v skupnih službah (in še kje) po starih časih riga,
ker alkohol mu v zakristiji varuje veriga.
V solzah obupa si obraz umiva,
ker novi piedestal prečrtal zadnjo kapljico je piva.

Smo vselej rekli, da Brest je občina in občina je Brest,
za to trditev še nihče ni šel v arest.
Smo vselej veselili domačih se priznanj,
zato je od občinskih Brest dobil največ republiških kolajn.

Za občino na voljo smo kot Svejki, kar velja brez dvoma,
smo pač junaki, za vse potrebe uporabni kot paloma.
Sicer pa znana je popevka, nazaj, naprej in zdaj:
Daj, daj, daj Karolina daj, daj daj, daj in nič se ne kesaj...

V ljubezni najbolj ljubljena bila je DOMIS;
še ni pozabljena, vendar spomin že kisne kakor komis.
Smo vmes še koketirali, malce za šalo, malce zares,
nazadnje vse zbrkljal naš dušni je pastir Slovenski les.

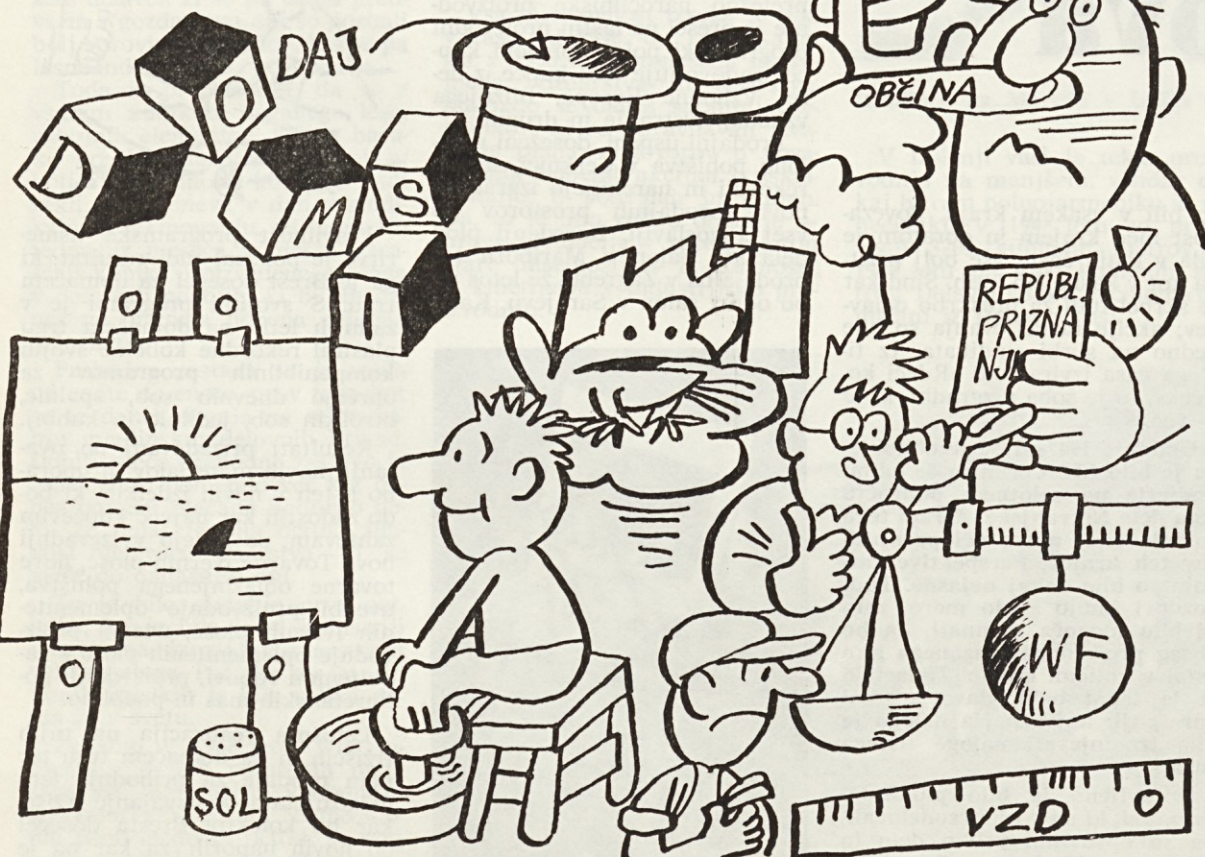
Nikar očitkov, zdaj modernih, da ne ljubimo narave,
čeprav morda res kar naprej ne božamo pred hišo trave.
Od investicij najprej zgradili smo bazen za žabje krake,
šele potem Iverko spravili smo v rega mlake.

Na morju se nam trideset naprej in trideset nazaj enako piše;
najbolje, da nam Perko morje kar v Cerknici nariše.
Potem še v izgubljeni Jami več ne bo nobene krize,
in iz občinskega erarja cedile bodo se devize.

In ko omenjam sindikat, že vem, da jemljete zalet,
da nekaj pričakujete za spodnjo klet.
Da, da, lepo se udarite na tilnik,
ta kitica je le zahvala za Snežniški piknik.

Da ne pozabimo še na vloženo delo.
Je včasih okrog tega fenomena vse preveč zavrelo.
Tako visoke plače navrtali smo po tarifi,
sedaj vsi srečni smo, ko so nam znani VZD in WF grifi.

Za konec še: živi naj jubilant!
Če dobro se zamislimo, saj je od fare fant.
Le še koraka naj od mest do mest
in vsakdo videl bo, da grčav je ta Brest.

Brestove sence

so vedeli, da bo ob letu, ko bodo praznovali trideseto obletnico podjetja, naselje nared.

Trideset prijetnih počitniških hišic, v vsaki po tri garsonjere. Vsaka garsonjera po trideset kvadratnih

Nad modro širjavo Jadrana ribarijo beli galebi. Rumeno sonce visi kot zrela pomaranča na sinjem pladnju neba. Blaga sapa veje z morja, komaj opazno upogiblje debelo listje figovcev, češe srebrno-sivo zelenje stoletnih oljk in mrmra med gostimi temnimi krošnjami košatih borov. Morje v zalivu komaj zaznavno popluskava na belo peščno obalo...

To blagoslovljeno, z mirom in kristalno čistostjo obdarovano pokrajino so si Brestovi delavci komaj v lanskem letu izbrali za svoje počitniško uživanje. Odločili so se hitro: najprej v sindikalnih skupinah, potem so glasovali v en glas na zborih delavcev: »Zgradili bomo počitniško naselje. Lokacija: na Krku. Mikrolokacija: Galebji zaliv. Kapaciteta 300, z dodatnimi ležišči 360 v eni izmeni. Športni park, parkirišče, sidrišča, restavracijski in zabavišni prostori... Ime naselja: Brestove sence (za tujce in domače Amerikance ELM TREE SHADOWS).«

Delo je steklo hitro, solidno, pravzaprav brez zatičljajev, tako kot steče na Brestu vsaka velika investicija. Seveda poslovodni organi delavcev niso obremenjevali z drobnimi težavicami, na katere so vendarle naleteli ob sklepanju manjših

metrov koristne stanovanjske površine — to so arhitekti gradbene-ga podjetja, ki jim je bila investicija kot najugodnejšemu ponudniku zaupana, dobesedno naflancali med oljke in bore nad Galebjim zalivom.

Nobene oljke niso ranili, kaj šele podrli, nobenega grmička poteptali, nobenemu boru odkrušili niti zaplatice lubja, nobenega kamna premaknili spodaj na obali, nobenega galeb-jega jajca razbili. Tudi, ko so kopali temelje, niso presekali ene same dragocene koreninice. Posrečilo se jim je ohraniti naravo nedotaknjeno, čeprav je delo trajalo skoraj enajst mesecev (če štejemo sem tudi pospravljanje in fino čiščenje naselja in tristometerskega pasu okrog njega).

Ob vsem tem so iz predračunske vsote prihranili dobrih sedem odstotkov sredstev, s čimer je izvajalec želel presenetiti investitorja ob njegovem jubileju.

Domislili so se, da prepeljejo Brestove delavce na sam svečani dan v to novo naselje, jim ga razkažejo, razložijo namembnost objektov, jih tam pogostijo, predajo ključke vseh tridesetih hišic, restavracije, družabnih prostorov, zabavišč, parkirišč, sidrišč, čolnarn, ba-

tujce in domače Amerikance: ELM TREE SHADOWS.

Blag jesenski dan. Svečano umit, počesan in poštirkan dan. Cerknica čista in praznična. Brestove tovarne ovešene z zastavami domačih, notranjskih in slovenskih barv lesa.

Pred njimi vseh štirideset avtobusov cerkniške poslovalnice SAP, opranih in zloščeni, odzunaj in odznotraj, z nežnoblami, v AVA prašku opranimi prevlekami na naslonjalih. Vanje vstopajo praznično razpoloženi Brestovi delavci: dva-

tisočglava množica resnih in zadržanih mož — veteranov tega velikega podjetja — in mladih delavcev, ki so šele včeraj prišli v to urejenost, pa se še prav ne znajdejo od vse prijaznosti, ki so jo doživeli v teh prvih urah.

Kolona avtobusov med petjem odpelje. Cerkničani jih zasujejo s cvetjem. Zdaj so na Brniku. Vkrcajo se na posebna letala, letijo z desetminutnim presledkom čez svojo Notranjsko, že vidijo morje in po dvajsetih minutah mirnega letenja drug za drugim pristanejo na otoku, ki bo odslej dalje vsaj tri tedne na leto in marsikateri konec tedna otok njihovega počitka, zabave, miru in zdravja.

Onstran letališčne zgradbe spet štirideset avtobusov Kvarnerja express. Dvajset minut vožnje po divje lepi kraški krajini in ves kolektiv je zbran v senci BRESTOVIH SENC ali, kakor se reče za tujce in domače Amerikance: ELM TREE SHADOWS.

Na ploščadi sredi oljčnega gaja jih pričaka zagoreli kolektiv izvajalca in slavnost se začne. Delijo se priznanja, darila: izvajalci investitorjem, investitorji izvajalcem. Predsednika delavskih svetov si planeta v objem, sindikatov takisto. Delavci izvajalca popeljejo Brestovce po naselju; izročajo jim ključke, režejo se trakovi, začenejo se prva prijateljska srečanja v košarki, odbojki, v balinanju... Restavracija že dela, visoki barski stolčki pred točilno mizo so okupirani. Brest uživa!

Mladina se vrže v morje, jubilanti zasedejo svoje balkončke. Iz prihranjenega denarja jim je kolektiv kot prvim privoščil vsakemu po tri tedne plačanih počitnic v svojem novem naselju. V tridesetih hišicah zadiši po kavi, po ribah, po črnem vinu, po rožmarinu... in po ljubem miru.

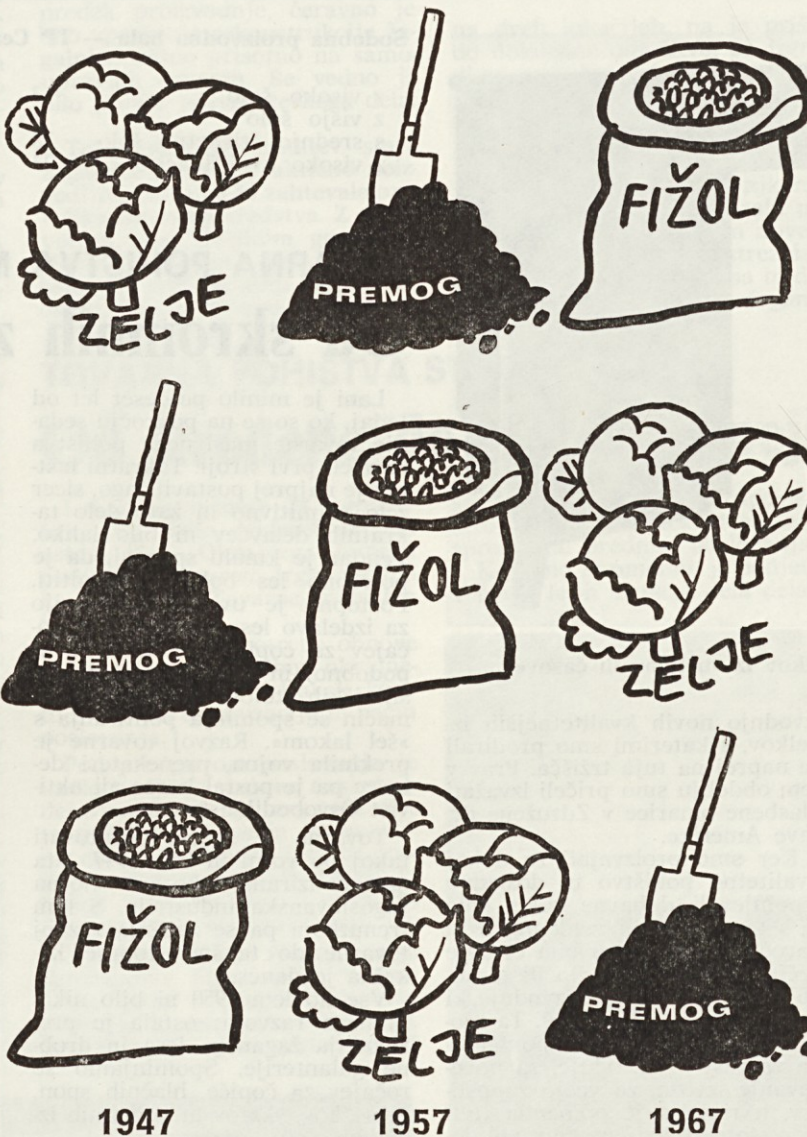

Ura na kredenci je trdo zadržala. Slavic se je zbudil. Malo je še posedel na svoji stari Danieli, zazehal, se pretegnil in pomislil: »Hm, včeraj smo praznovali. Trideset let. Ravno tisti je bil preveč, ki sem ga domov gredel v Žajfenci zvrnil. Naj grem v službo ali na njivo? Pesu bo treba spraviti pod streho, zdaj je lepo osušena.«

Vstal je, se še enkrat pretegnil, porinil kratko zaveso z okna in pogledal ven: »Lep dan bo. Tri dni dopusta sem že pustil ob košnji, enega bom porabil danes, če mi Šmalc ne da bolniške, eden mi ostane za tisti les, ki mi ga je odkazal Polde, eden pa za kolino.« Pogledal je v kuhinjo, kjer je žena že ropotala z lonci: »Daj, Tona, zajtrk, tačas grem v hlev, potem pa na njivo!«

(Pripomba pisca: Slavic je zares odšel na njivo, ali kot se reče za tujce in domače Amerikance: na THE FIELD).

VLOGA SINDIKATA

1947

1957

1967

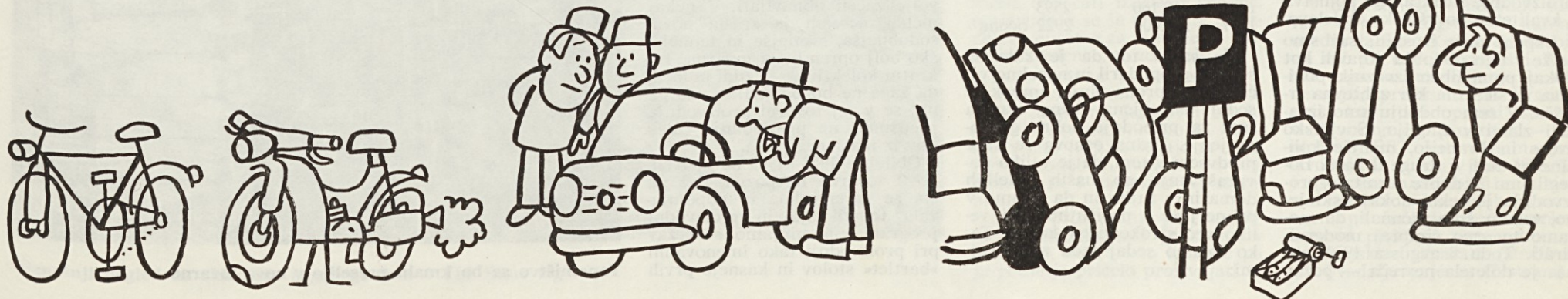
PLAN 1977—1987 NOVA KVALITETA

1947

1957

1967

1977

kreditnih pogodb pri bankah, pa ob nakupu obsežnih zemljišč, ob pridobivanju nekaterih soglasij in morda še ob izbiri izvajalca. Kot reče no, dela so stekla takoj in delavci

linišč in vrste ostalih igrišč, sprehajalnih poti in počivališč, kar vse so gradbinci neopazno vkomponirali v samo središče in v obrobja BRESTOVIH SENC, ali kot se reče za

Rast Brestovih temeljnih organizacij

TOVARNA POHIŠTVA CERKNICA

Strma in učinkovita rast

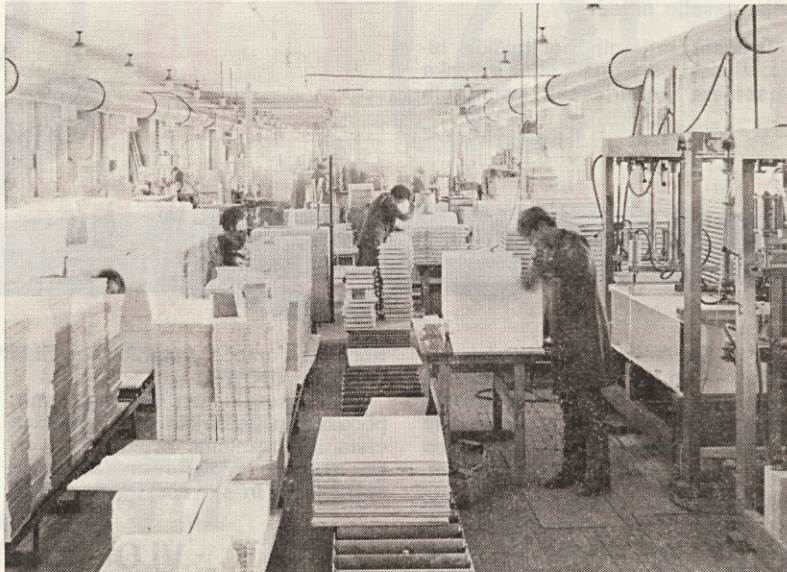
Ob tridesetletnici naše delovne organizacije in s tem tudi naše tovarne pohištva marsikateremu članu kolektiva pohitijo misli v preteklost. Starejši delavci se še spominjajo, da je bil pred vojno na prostoru, kjer je sedaj tovarna, sadovnjak, ob robu sadovnjaka pa manjša zabojarja. V tej zabojarji, ki je bila v privatni lasti, je bilo zaposlenih le 12 do 15 delavcev. Ti delavci so imeli zelo slabe delovne pogoje — delovni prostori niso bili ogrevani in delali so za silno nizke plače.

Po vojni, leta 1946 v septembru, je v omenjeni zabojarji znova stekla proizvodnja. Zaposlilo se je 30 delavcev, ki so izdelovali zaboje in ladijski pod — toda še vedno pod firmo prejšnjega gospodarja.

V letu 1947 je vlada LR Slovenije ustanovila iz takratnih manjših žag, zabojarne in lesne galanterije v Martinjaku Lesno in

nam je uničil skoraj vso tovarno. Kljub nesreči, ki je bila katastrofalna, pa delovni kolektiv ni klonil. Vsak zaposlen je vložil ogromno truda in v dobrih treh mesecih je iz pepela zrastle nova moderna tovarna.

Obdobje od leta 1960 do 1967 pomeni obdobje novih prizadevanj za obvladovanje sodobnejše tehnologije, za uvajanje v pro-

Sodobna proizvodna hala — TP Cerknica

z visoko šolo	3	s poklicno triletno šolo	96
z višjo šolo	1	s poklicno dvoletno šolo	4
s srednjo štiriletno šolo	28	Poleg tega pa so zaradi majhne fluktuacije in dobre delitve	
z visoko kvalifikacijo	23		

TOVARNA POHIŠTVA MARTINJAK

Od skromnih začetkov do modernizacije

Lani je minilo petdeset let od tedaj, ko so se na področju sedanje tovarne masivnega pohištva zavrteli prvi stroji. Takratni lastnik je najprej postavil žago, sicer zelo primitivno in zato delo takratnih delavcev ni bilo lahko. Vendar je kmalu spoznal, da je potrebno les bolj oplemeniti. Postopno je uvajal tehnologijo za izdelavo lesne galanterije (ročaje za čopiče, obešalnikov in podobno) in kasneje tudi že gostilniških stolov. Marsikateri domačin se spominja politiranja s »šel lakom«. Razvoj tovarne je prekinila vojna, prenekateri delavec pa je postal borec ali aktivist Osvobodilne fronte.

Tovarna je začela obratovati takoj po vojni in bila 1947. leta nacionalizirana, tako kot celotna jugoslovanska industrija. S tem trenutkom pa se začenja razvoj tovarne do takšne stopnje kakršna je danes.

Vse do leta 1950 ni bilo nikaršnega razvoja; ostala je proizvodnja žaganega lesa in drobne galanterije. Spominjamo se ročajev za čopiče, hlačnih spon, čebrčikov, škafov in podobnih izdelkov.

S sprejetjem zakona o upravljanju podjetij prek delavskih svetov, s parolo »Tovarne delavcem« pa se začenja nov razvoj tovarne. Odločili so se, da je potrebno proizvodnjo povečati in posodobiti.

Prva večja rekonstrukcija je bila dokončana 1. maja 1954. leta, vendar se kolektiv svojih uspehov ni dolgo veselil. Požar je sredi leta vsa njihova prizadevanja v trenutku upepelil. Še danes ne moremo pozabiti žalostnega pogleda na pogorišče, na uničene stroje, skratka, na katastrofo, ki jo najbolj občutijo tisti, ki jo doživijo.

V nekaj dneh je stekla akcija za obnovo. Delavci so postali zidarji, tesarji, gradbinci in so s trmasto voljo začeli obnavljati. V nekaj pičlih mesecih je zrastle nova, sodobnejša, svetlejša in tehnološko bolj opremljena tovarna. Takratni kolektiv se je tudi odločil, da žage ne bo obnavljal, pač pa naj se v tej tovarni proizvodnja preusmeri na proizvodnjo izdelkov iz masivnega lesa.

Obdobje 1955—1965 se na velikosti tovarne ne pozna, pač pa sta se spreminjala in dopolnjevala tehnologija in proizvodni program. Spominjamo se težav pri proizvodnji tako imenovanih »bartlet« stolov in kasneje prvih

»sardan« stolov, ki so kasneje ponesli ime naše tovarne od Anglije pa skoraj v vsako jugoslovansko vas, saj smo jih izdelali več kot milijon in pol. Z začetkom proizvodnje stolov je tovarna tudi opustila proizvodnjo galanterijskih proizvodov. Proizvodni program je postajal zahtevnejši: fotelji iz masivnega lesa, posteljne končnice, zahtevnejši stoli in končno tudi zahtevno stilno pohištvo.

Takšen proizvodni program je narekoval rekonstrukcijo površinske obdelave, ki je z osvajanjem novih materialov dovoljevala osvajanje vse zahtevnejših izdelkov. Vendar je tradicija ostala: proizvodnja izdelkov iz masivnega lesa.

Po letu 1965 so pričeli razmišljati o začetku izdelovanja oblažjenega pohištva. To pa je narekovalo novo rekonstrukcijo tovarne, ki je bila opravljena leta 1970, ko je tovarna dobila sedanji videz. Nov strojni oddelek, tapetništvo in moderizacija lakirnice so rezultat takratne rekonstrukcije, ki je tudi omogočila, da kipec v skoraj vsaki trgovini s pohištvo po vsej Jugoslaviji najde izdelek z napisom Brest — Tovarna pohištva Martinjak.

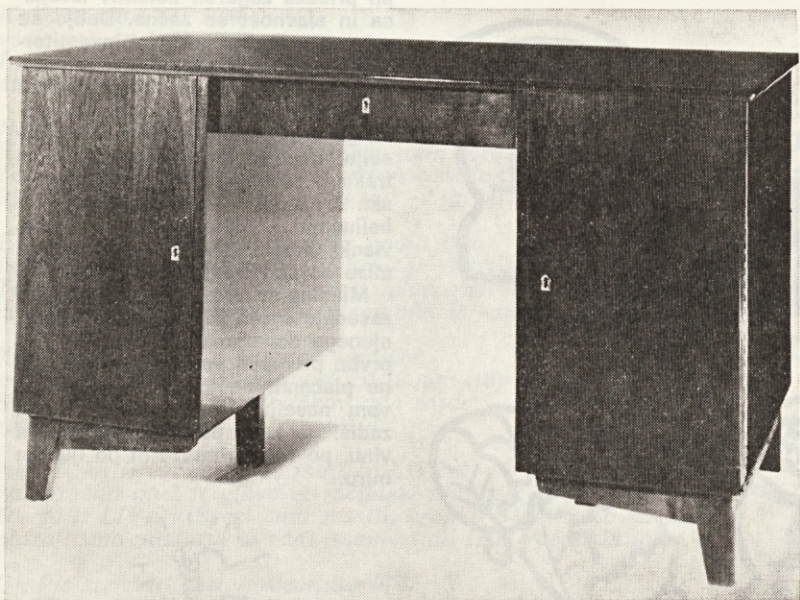
Poudariti je potrebno, da je z razvojem tovarne rasel tudi obseg proizvodnje, saj bo letos dosegel približno 10 milijard starih dinarjev. Tovarna je močno usmerjena tudi na izvoz, saj so njeni izdelki vedno prisotni pri

dela tudi ostali delavci dobro priučeni, tako da popolnoma obvladajo svoje delo. Ker pa so delovna sredstva že močno iztrošena, imamo v načrtu tudi nova vlaganja v modernizacijo proizvodnje. Tako nameravamo že v letu 1978 investirati 37.000.000 dinarjev, modernizacijo pa dokončati v letih 1979—1980.

Z modernizacijo proizvodnje imamo predvsem namen odpraviti nočno delo, nasploh dela humanizirati s tem, da bodo odpravljena težja fizična dela, še naprej povečati kvaliteto izdelkov, povečati produktivnost kar za 35 do 40 odstotkov. S tem pa bo ustvarjeno še večje poročstvo za socialno varnost zaposlenih in hitrejši razvoj kraja oziroma krajevnih skupnosti.

Dejstvo je, da v tem obdobju nismo zanemarjali tudi stanovanjske izgradnje, saj so doma rešena skoraj vsa stanovanjska vprašanja, ki so bila pred nekaj leti še zelo pereča. Skrb za delavce se kaže tudi v dokaj urejeni družbeni prehrani.

Z gotovostjo lahko trdimo, da smo v obdobju tridesetih let dosegli ogromne rezultate. Vsega tega pa prav gotovo ne bi dosegli brez samoupravljanja, saj je bila potrebna visoka stopnja samoupravljalске zavesti, kajti vrsto odrekanih je bilo potrebnih, ker smo skoraj vse zgradili z lastnimi sredstvi. T. Bavdek

Eden izmed kvalitetnih izvoznih izdelkov iz »nekdanjih časov«

dustrijsko podjetje (LIP), sedanjí Brest. Od ustanovitve LIP dalje se je tudi v obratu Cerknica število zaposlenih stalno večalo. Zaradi utesnjenih prostorov in velikih potreb po izdelkih je bilo potrebno delati v treh izmenah.

Poleg zabojev in ladijskega poda je stekla tudi proizvodnja barak in hangarjev. S proizvodnjo barak pa se je pokazala potreba po proizvodnji vrat in oken za barake in tako je nastala v Cerknici tudi manjša mizararska delavnica.

Zaradi utesnjenih in neogrevanih delovnih prostorov ter potreb po večji proizvodnji, večji zaposlitvi in razvoju proizvodnje v bolj kvalitetne proizvode so bili zgrajeni v letih 1950—1951 novi tovarniški prostori. Pri tem velja poudariti, da je bilo potrebno vložiti pri izgradnji tudi veliko prostovoljnega dela.

Kljub velikemu pomanjkanju strokovnega kadra smo v novih prostorih pričeli izdelovati tudi pohištvo, ki pa je bilo vse do leta 1954—1955 iz masivnega lesa z uporabo vezanih plošč. Velja omeniti, da smo od samega začetka posvetili veliko pozornost vzgoji strokovnega kadra, naj si bo v proizvodnji, pa tudi s študijsko politiko, zlasti na strokovnih šolah lesne smeri.

Obdobje od leta 1955 do 1959 pomeni obdobje velikih prizadevanj za razvoj in obvladovanje proizvodnje furniranega pohištva s kvalitetno površinsko obdelavo.

Uspehi niso izostali, saj smo se že v tem obdobju pojavili kot dokaj pomemben izvoznik pohištva in sicer na kar zahtevna tržišča. V tem obdobju smo izvažali zlasti v Anglijo, Sovjetsko zvezo in Francijo, manjše količine pa tudi v druge države. Dosegli smo že dobre rezultate, proizvodnja je tekla dokaj usklajeno, vendar smo računali, da moramo tovarno čimprej modernizirati. Toda 8. avgusta 1959. leta nas je doletela nesreča — požar

izvodnjo novih kvalitetnejših izdelkov, s katerimi smo prodirali še naprej na tuja tržišča. Prav v tem obdobju smo pričeli izvažati glasbene omarice v Združene države Amerike.

Ker smo proizvajali že dokaj kvalitetno pohištvo in dosledno izpolnjevali dobavne roke, smo si s tem ustvarili velik ugled in naročila za izvoz so bila čedalje večja, zato smo se odločili za novo modernizacijo proizvodnje, ki smo jo končali leta 1969. Ta modernizacija je bila zelo pomembna za rast proizvodnje, za povečevanje izvoza, za večjo zaposlitvev, hkrati pa je pomenila tudi hitrejšo rast življenjske ravni delavcev. Kako je vrednostno rasel obseg proizvodnje v zadnjih petnajstih letih, nam povedo naslednji podatki:

Leto	Vrednost	Indeks
1962	8.451	100
1963	11.312	132
1964	16.469	194
1965	22.465	266
1966	25.264	299
1967	32.723	387
1968	44.491	526
1969	62.620	741
1970	80.547	953
1971	71.559	847
1972	128.732	1523
1973	133.378	1578
1974	194.200	2298
1975	224.665	2658
1976	219.160	2593
1977	247.000	2922 ocena

Ne samo to, da je kolektiv skrbno gospodaril in nenehno večal obseg proizvodnje, ampak je sedaj ustvarjena trdna osnova tudi za prihodnje dobro gospodarjenje. Trdna osnova se kaže predvsem v tem, da je veliko povpraševanje po naših izdelkih doma in v tujini in da imamo v primerjavi s prejšnjimi leti veliko več strokovnega kadra. Tako imamo sedaj med zaposlenimi:

Tapetništvo se bo kmalu preselilo v novo tovarno

J. Mele

Rast Brestovih temeljnih organizacij

TOVARNA LESNIH IZDELKOV STARI TRG

Nagli razvoj v zadnjih letih

Začetki naše temeljne organizacije segajo v leto 1907, ko so razžagovali hlode na venecijankah.

Ustanovitelj obrata je bil snežniški grof, ki je žagal izključno lastno hlodovino. Kapacitete žagalnice za to obdobje niso znane.

Prva rekonstrukcija je bila leta 1913. Naša temeljna organizacija še ima načrte firme ESTERER, ki je bila nosilec rekonstrukcije. V tem letu so uredili parni pogon s transmisijami. To postrojenje je obratovalo do leta 1931. Verjetno je, da so bile kapacitete premajhne za zadovoljitev prodaje, predvsem v Italijo, pa je bila opravljena nova modernizacija na napravah in pogonu. Montirali so novo parno lokomobilno in dva polnojarmenika. Omeniti je treba, da je imel obrat lasten generator za proizvodnjo elektrike in je poleg napajanja lastne mreže oskrboval še vas Stari trg in graščino Snežnik. Z električno energijo so tako oskrbovali vse do konca vojne in še nekaj časa po njej.

Omenjena rekonstrukcija je bila za tisti čas »moderna«, saj je imel obrat sortirno napravo v dvignjenem transporterju za sortiranje hlodovine in transporter za transportiranje hlodov v žagalnico. Dovo hlodovine je bil izključno z živinsko vprego in so vso dostavljeno hlodovino sproti presortirali. Oba transporterja sta bila v tistem času edina v Sloveniji. Visokega transporterja po letu 1950 nismo več obnavljali zaradi dotrajanosti lesene konstrukcije, medtem ko je talni transporter služil svojemu namenu vse do izgraditve nove žagalnice.

Med vojno žaga ni obratovala, ker so delavci ob prihodu Italijanov poskrili pogonske jermene.

Pričetek obratovanja je bil v letu 1945, ko je bila žaga nacionalizirana in je obratovala kot Industrijska žaga I. kategorije. Žagala je predvsem za potrebe obnove domovine, saj so bile potrebe po žaganem lesu zelo velike. Proizvodnja se je naglo večala, tako da smo žagani les pričeli že izvažati.

Jeseni leta 1947 se je žaga združila v LIK Cerknica. Vse do leta 1950 so značilna prizadevanja za izpolnjevanje plana prve petletke (akcija za sečnjo lesa in prede-

lavo v žagan les). V tem obdobju sta bila montirana dva sodobnejša polnojarmenika z večjimi kapacitetami. Pričeli smo s proizvodnjo lesne volne in izgradili sušilnico za potrebe proizvodnje ladijskega poda. Z začetkom proizvodnje zabojev in ladijskega poda smo prvič zaposlili žensko delovno silo, kar je mejnik pri zaposlovanju žensk v Loški dolini.

Proizvodnja in prodaja sta bili organizirani centralno, prav tako tudi ves obračun dohodka.

S prvimi začetki decentralizacije sta se ekonomičnost in rentabilnost občutno izboljšali. Z izvolitvijo prvih obratnih delavskih svetov v letu 1956 so organi upravljanja obravnavali predvsem ekonomičnost in rentabilnost poslovanja, kar je imelo za posledico novo decentralizacijo leta 1961. Izvoljeni so bili upravni odbori in ustanovljene ekonomske enote.

Z izvolitvijo upravnih odborov in ustanovitvijo ekonomskih enot se je skrb samoupravnih organov povečevala in razširila na vprašanja produktivnosti, delitev dohodka in osebnih dohodkov ter s tem v zvezi izboljšanje življenjskega standarda zaposlenih. Sprejeti so bili prvi samoupravni predpisi, statut in pravilnik o delitvi dohodka in čistega dohodka. V tem času je bilo zaposlenih 144 delavcev, leta 1964 pa 132. Poraba časa za kubični meter žaganega lesa je bila leta 1962 5,29 ure, leta 1964 pa že 3,17 ure. S takšno rastjo produktivnosti nam je v letu 1964 uspelo preiti na skrajšani delovni čas 44-urni tednik ali praktično dve prosti soboti v mesecu. To je bil izreden uspeh, saj je v tem času uspelo to samo naši poslovni enoti v okviru Bresta.

Vse do leta 1960 ni bilo praktično nikakršnih rekonstrukcij. V obdobju 1960–1967 beležimo nabavo novega robilnika s svetlobno napravo, stroj za brušenje žaginskih listov, rekonstrukcijo pogona polnojarmenikov na električni pogon, ureditev skladišča žaganega lesa s sortirno rampo in elevatorjem, delno ureditev hodišča in nabavo avtodvigala za skladanje hlodovine. Te investicije so bile namenjene predvsem zmanjšanju težkih telesnih del.

V letu 1967 sta pričela strmo upadati konjunktura in povpraševanje po jelovih zabojih, ker jih je izpodrivala plastika. Da ne bi odpustili odvečne delovne sile, ki je nastala s tem, smo organizirali novo proizvodnjo v prostorih temperinice. Nabavljenih je bilo nekaj novih strojev, ki so služili proizvodnji za kooperacijo ostalim poslovnim enotam; to so bila ogrodja za tapetiranje in stranice Sardan. Ekonomska enota stolarna je z manjšimi tehnološkimi spremembami in z zaposlitvijo strokovnih kadrov v zelo kratkem času osvojila zahtevnejšo proizvodnjo za izvoz, čeravno ni imela nobene tradicije. Dokončno smo opustili proizvodnjo zabojev v letu 1970.

Od leta 1970 do 1974 poslovna enota ni investirala nikakršnih sredstev v modernizacijo in napredek proizvodnje, čeravno je bilo vprašanje rekonstrukcije žagalnice vedno prisotno na samoupravnih organih. Še vedno je bilo preveč telesno težkega dela.

Tehnološka preureditev stare žagalnice je bila praktično neizvedljiva oziroma bi zahtevala prevelika finančna sredstva. Z dogovorom med Gozdnim gospodarstvom Postojna, Brestom ter ostalimi regionalnimi dejavniki, da se jelova oblova osredotoči

TOVARNA POHIŠTVA STARI TRG

Od kredenc do naj sodobnejših kuhinj

Letos, natančneje 24. septembra, je minilo trideset let od ustanovitve »Okrajnega lesnega podjetja« v Starem trgu, prednika današnje Tovarne pohištva Stari trg.

Podjetje je za potrebe obnove ustanovil izvršni odbor okrajnega ljudskega odbora Rakek, ki je tudi določal organizacijo in način poslovanja.

Pod predmetom poslovanja je imelo podjetje vpisane naslednje dejavnosti: rezanje lesa vseh vrst za potrebe obnove in po naročilu, nakup okroglega lesa in prodajo rezanega lesa. Poslovati je začelo s 100.000 dinarji obratnih sredstev in s 30 zaposlenimi.

Skozi burna leta razvoja se je spreminjala organizacija v podjetju, raslo je število delavcev; prišlo je do samoupravljanja (20. 8. 1950 je bil voljen prvi delavski

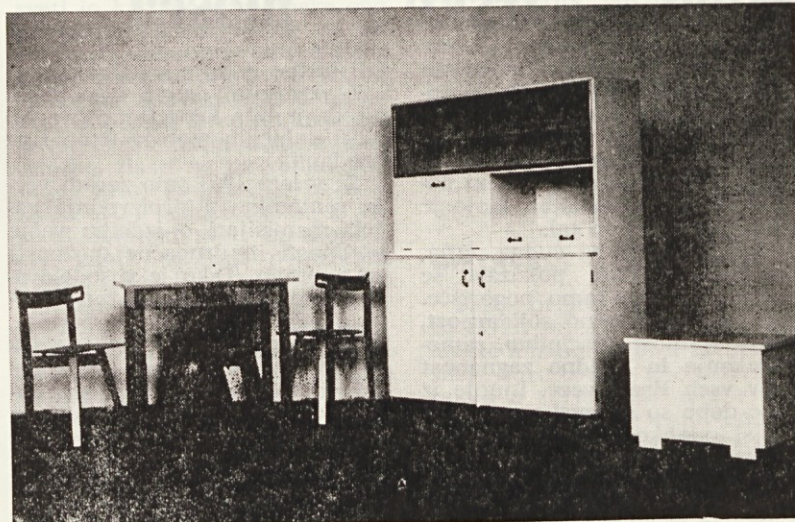

Stare žage na Marofu ni več

na dveh lokacijah, pa je prišlo do dokončne odločitve, da izgradimo novo žagalnico s kapaciteto gozdnega etata našega področja. Žagalnica je naša največja investicija po vojni. Med njenim obratovanjem od leta 1974 pa do danes se je zaradi pomanjkanja moške delovne sile pokazala potreba po že predvidenem novem polnojarmeniku z ustreznimi transporterji. Istočasno pa bi dokončno uredili skladišče žagane-

ga lesa z asfaltiranjem in osvetlitvijo.

Dokončna izgradnja žagalnice in ureditev skladišča bi bila etapno zaključena po srednjeročnem načrtu do leta 1980, ravno tako pa je v srednjeročnem planu predvidena skupna investicija centralne krojilnice lesa in sušilnic, pa tudi ureditev proizvodnje lastne kartonske embalaže za potrebe Brestovih temeljnih organizacij.

Včasih so na Gabru izdelovali takšne kredence

predvsem za potrebe obnove — reznja lesa na venecijanki in kasneje na polnojarmeniku. Leta 1952 je podjetje začelo izdelovati sobno in kuhinjsko opremo, kolarske izdelke in lesno galanterijo. V naslednjih letih so izdelovali praktično vse; od klasičnih spalnic, kuhinjskih kredenc, miz, stolov, zabojev, pa celo do kitar. Naj še omenimo, da je kitare izdeloval obrat v Babnem polju, ki so ga po nekaj letih dela zaprle inšpekcijske službe.

S pripojitvijo Mizarstva Lož leta 1957 se je povečalo število delavcev na šestdeset. Počasi so začeli opuščati izdelavo spalnic, proizvodnja se je usmerila na izdelavo opreme za kuhinje — klasične kredence, mize, stoli.

Leta 1961 se je podjetje preimenovalo v Gaber, lesna industrija Stari trg. Izdelovali so še naprej barvano opremo za kuhinje, v leto 1965 pa segajo prvi zametki sodobne kuhinje po elementih in s površino iz melanita.

Redna proizvodnja prve sodobne kuhinje Vega-55 je stekla v letu 1968, dobro leto kasneje pa je podjetje pričelo proizvajati še

vesticijska vlaganja v novo proizvodno halo in v strojno opremo.

Investicija je bila končana v letu 1971, ko se je podjetje Gaber pripojilo k Brestu kot temeljna organizacija Tovarna pohištva Stari trg.

Naslednja leta so minila v znamenju izboljšav v tehnološkem in organizacijskem smislu, povečevala se je proizvodnja ob praktično istem številu zaposlenih. Za primerjavo naj omenim, da smo leta 1971 s 152 zaposlenimi izdelali 58.000, v letu 1977 pa bomo s 155 zaposlenimi izdelali 120.000 kuhinjskih elementov.

V teh letih se je porodilo tudi več novih programov kuhinj, vendar lahko rečemo, da so bili vsi več ali manj neuspešni. Analize trga in razmišljanja o modernejši, predvsem pa kvalitetnejši kuhinjski opremi, so privedle do novega programa — kuhinje BREST, katere redna proizvodnja je stekla v letu 1976. To je sodobno uporabnejše kuhinjsko pohištvo, ki se odlikuje predvsem po funkcionalno dovršeni delovni plošči, z vgrajenimi gospodinjstvijskimi aparati (štedilnik, (Nadaljevanje na 12. strani)

Današnji pogled na skladišče žaganega lesa v TLI Stari trg

Rast Brestovih temeljnih organizacij

(Nadaljevanje z 11. strani)

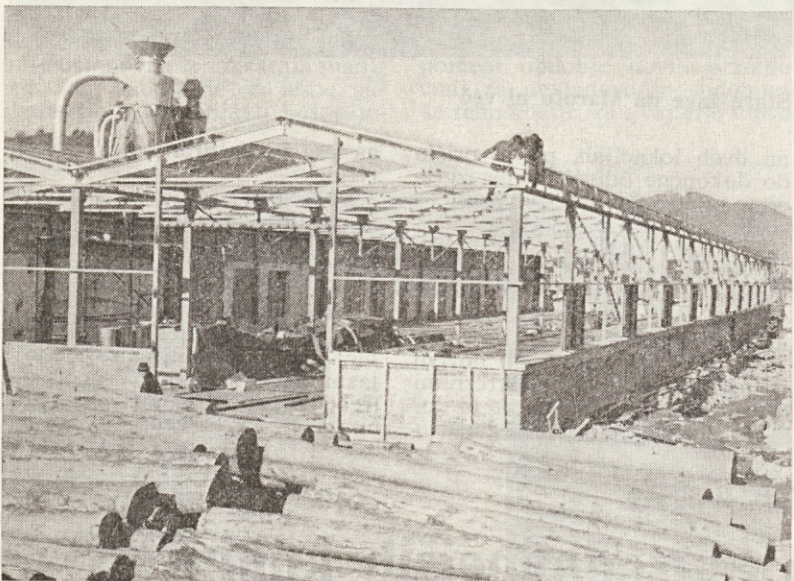
pečica, pomivalno korito). Program je prodajno in proizvodno zelo interesanten, zato ga nameravamo še razširiti po količini in asortimanu.

Z uvedbo kuhinje BREST teče proizvodnja po naročilniškem sistemu, kar zahteva večje skladišče polizdelkov in bolj dinamično montažo. Teža pa v sedanjih proizvodnih prostorih ni mogoče izvesti. Zato smo pred novo investicijo, ki je praktično nadaljevanje zadnje rekonstrukcije iz leta 1970. Že takrat je bila mišljena izgradnja proizvodne hale in potek tehnološkega procesa kot ga

nameravamo izpeljati ob sedanji rekonstrukciji. S to investicijo v gradbeni del in v tehnološko opremo bo mogoče povečati proizvodnjo za približno 30 odstotkov oziroma na 150.000 elementov in sicer z istim številom zaposlenih.

To bi bil kratek opis razvoja Tovarne pohištva Stari trg v njegovih tridesetih letih dela. Razvoj od praktično nemogočih razmer, že ob ustanovitvi, mimo različnih kriznih obdobij, s samoodpovedovanjem zaposlenih, do sedanje sodobne tovarne pohištva s trdno proizvodno usmeritvijo in jasnimi razvojnimi cilji.

B. Klešnik

Leta 1970 je bil zgrajen novi Gaber

TOVARNA IVERNICH PLOŠČ CERKNICA Hlod — trske — plošča

Pisalo se je leto 1959, vmes je prišel črni 8. avgust. Bila je sobota, ura pa 12 in 15 minut, ko so začele zavijati sirene. Zavijalo je turbno in boleče, govorilo je o veliki katastrofi, o velikem požaru v tovarni pohištva, ki jo je upepelil skoraj do tal.

Vendar pa je ta čudna, črna, zavijajoča sobota pokazala še mnogo več kot samo pogorišče. Pokazala je izredno solidarnost, požrtvovalnost, disciplino, samoodrekanje in izredno zagnanost prav vseh Brestovcev. Ljudje iz tiste dobe so še med nami, želimo si le lahko, da bi bili tudi vsi njihovi nasledniki takšni. Za takratne čase se je Brest podal v prav neverjeten podvig.

Podvig je bil v tem, da je bilo pogorišče obnovljeno v novo, moderno tovarno, hkrati pa so začeli graditi tovarno ivernih plošč, prvo v Sloveniji in drugo v Jugoslaviji. V pričetku gradnje je bilo mnogo več zmajevanja z glavno kot pa trdne prepričanosti v pravilnosti izbrane poti pri veliki večini Brestovcev. Bilo jih je samo nekaj, ki so bili »posvečeni« v »umetnost« izdelave in uporabe ivernih plošč.

Da bi nekako prepričali ljudi v uporabnost, so začeli prihajati v tovarno pohištva prvi kubični metri ivernih plošč iz Kavadarcev. Težave so s tem šele začele nastajati. Klasična rezila so postala neuporabna, konstrukcijske vezi niso bile prave, pa še majhen milijon drugih težav je bilo stalno prisotnih. Vendar pa je kmalu prevladalo tisto staro Brestovo: »Če drugi lahko, potem bomo tudi mi«. In je šlo.

Ko je v letu 1961 pričela proizvodnja v novi tovarni ivernih plošč, je bila večina težav z uporabo plošče v »domači hiši« že rešenih. Težave so nastajale pri drugih potrošnikih, ki smo jih morali pridobiti kot naše kupce novega izdelka.

To smo delali z obiski, instrukcijami v Tovarni pohištva Cerknica, z izdajo skromne brošure, v kateri smo v sliki in besedi za-

jeli lastne in tuje izkušnje...

Z vztrajnim delom smo dosegli, da je bila kapaciteta tovarne 9.200 kubičnih metrov letno razprodana.

Že v letu 1963 smo zaradi večje rentabilnosti proizvodnje začeli razmišljati o izdelku večje vrednosti in drugačne možnosti za uporabo. Tako je v sodelovanju z drugimi nastala protipožarna plošča, imenovana »Azberest«, ki so jo uporabljali v ladjedelništvu za pregradne stene in stropne.

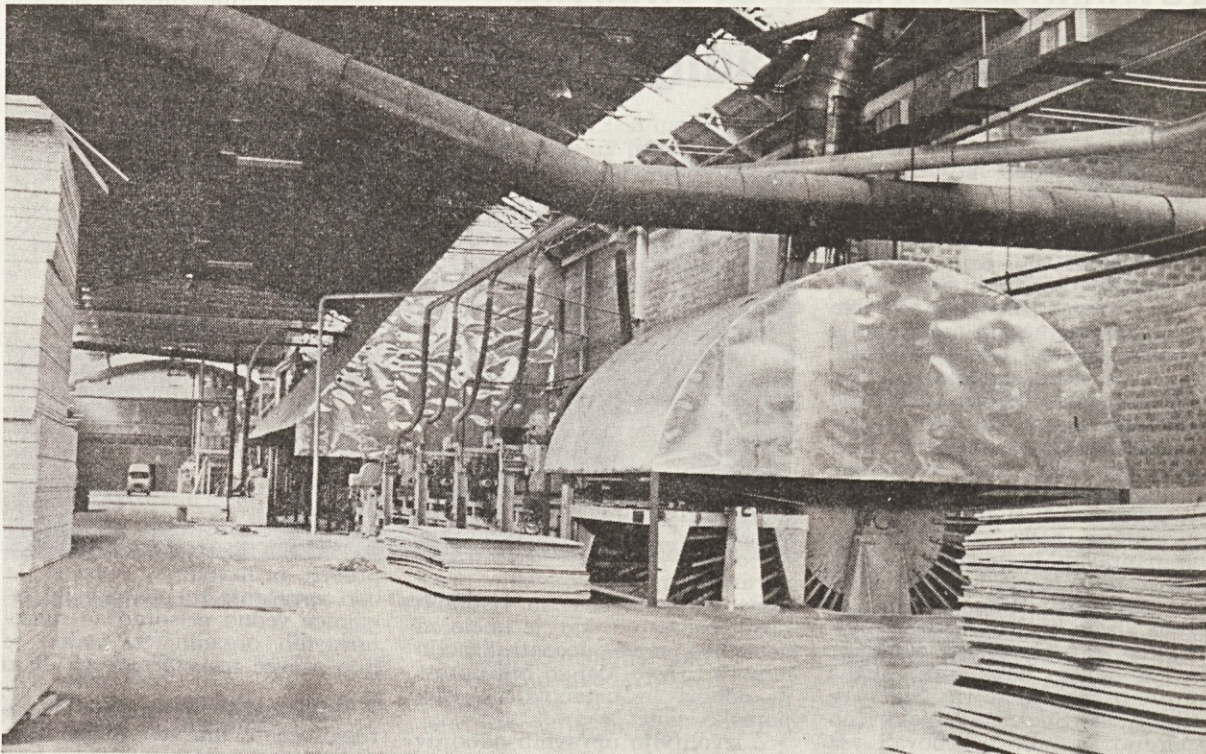
Zaradi čedalje večjega povpraševanja po ploščah in boljšega ekonomskega učinka smo spomladi 1964. leta prešli na štiriizmensko delo in s tem tudi na 42-urni delovni teden. Proizvodnja se je povečala na približno 12.000 kubičnih metrov, tovarna pa je zaposlovala okrog 90 delavcev.

Ko smo v Brestu 1967. leta začeli delati večjo rekonstrukcijo obratov, smo intenzivno delali tudi za povečanje proizvodnje v tovarni ivernih plošč na okrog 40 do 45.000 kubičnih metrov letno. Ker pa so bile finančne možnosti omejene, potrebe drugih tovarn velike (pa še nekaj drugih vzrokov je bilo), je bila v tovarni ivernih plošč samo manjša rekonstrukcija, ki je povečala kapaciteto na 17 do 18.000 kubičnih metrov letno pri enakem številu zaposlenih, nekoliko se je zboljšala tudi kvaliteta in pa toleranca brušenih plošč.

Kljub vsem ukrepom za povečanje kapacitete in prizadevanjem za izgradnjo novih tovarn ivernih plošč je bil razpon med potrošnji in proizvodnjo čedalje večji. Zaradi tega je naraščal uvoz ivernih plošč, zlasti z zahoda.

Pri Brestu kot velikemu potrošniku se je to močno poznalo, posebno še zato, ker domača proizvodnja po kvaliteti in količini ni zadovoljevala nastalih potreb v pohištveni industriji.

V letu 1971 so se začele prve študije za izgradnjo nove tovarne ivernih plošč. Rešiti je bilo

Danes v Tovarni ivernih plošč ni več težaškega dela

treba kopico vprašanj tehnične narave, nabavnega in prodajnega trga, vprašanje lokacije in kot izredno pomembno stvar tudi finančno pokritje investicije, kar je bilo za takratne razmere dokaj težko.

Spomladanski meseci leta 1974 so bili za skupino, ki je pripravljala investicijo, izredno razgibani. Morala je pregledovati vse ponudbe, oceniti in predlagati najboljšo. Prvi del naloge je bil končan v Ljubljani 23. maja 1974

ob dveh zjutraj, ko je bila pravič svečano podpisana pogodba za dobavo opreme od firme Bison iz Zahodne Nemčije. Približno ob istem času so bile podpisane tudi pogodbe z ostalimi dobavitelji za brusilno linijo, za oplemenitenje in za razrez plošč.

S tem se je začelo novo delo, uresničevanje sprejetih obveznosti. Začela se je bitka s časom, bitka s sprotno problematiko in kot najvažnejše, tista stara, dobra Brestova: »Moramo uspeti«.

Uspeli smo 15. januarja 1976. leta, po natanko 603 dnevih od podpisa pogodbe z glavnim dobaviteljem opreme. Teža dne smo »spekli« prvo iverno pogačo v novi tovarni v Podskrajniku v iverno ploščo. Da smo mislili popolnoma resno, je dokaz tudi v tem, da nam ta prva plošča niti ni počila. Res je, boste rekli, so vam pa zato pokale druge. Seveda so pokale, pa še bodo, ampak čedalje manj.

Delavci Iverke

RAZVOJ IN VLOGA SKUPNIH SLUŽB

Od »direkcije« do samoupravne skupnosti

Razvoj skupnih služb je tesno povezan z razvojem Bresta.

Ob ustanovitvi podjetja so bile administrativno določene tudi posamezne funkcije in delitev dela v lesni industriji. Tako so bile opredeljene funkcije nadrejenih organov kot so bile direktije posameznih panog ali skupin proizvodnje, pa tudi funkcije ministrstva. Administrativno-plansko je bil voden celotni poslovni proces.

V vsakem podjetju — tako tudi v našem — so bile organizirane direktije z vsemi potrebnimi funkcijami. Delavci teh direktij z direktorjem na čelu so bili odgovorni državnim organom. V proizvodnih obratih so opravljali le proizvodno funkcijo, skratka, odgovorni so bili za izpolnjevanje proizvodnega plana. Njihova osnovna skrb je bila, več proizvesti, medtem ko so za plan, razvoj, kadre, nabavo, prodajo in finance skrbele službe, ki so bile organizirane v glavni direktiji in v direktiji podjetja.

Z razvojem samoupravljanja se je spreminjala tudi vloga strokovnih služb. Že z ustanovitvijo prvih delavskih svetov in upravnih odborov so se spremenila razmerja in odgovornosti strokovnih služb. Odločanje je od pooblaščenih z državnih organov prešlo na organe samoupravljanja. To pomeni, da so bile strokovne službe čedalje bolj odgovorne za svoje delo organom samoupravljanja.

Z razvojem podjetja in posameznih obratov se je vedno bolj kazala potreba, da se odločanje delavcev decentralizira. Ustanovljeni so bili obratni delavski sveti. Obvladovanje celotnega poslovnega procesa z enega središča ni bilo več mogoče, zato so se vzporedno z razvojem organov samoupravljanja oziroma z decentralizacijo samoupravljanja organizirale tudi posamezne

službe v proizvodnih obratih oziroma kasneje v poslovnih enotah.

Iz leta v leto se je spreminjala vloga skupnih služb glede na vlogo delavcev pri odločanju o pogojih, sredstvih in rezultatih dela. Že leta 1964 so bile v statutu jasno opredeljene naloge poslovne enote skupnih strokovnih služb, pa tudi sistem dela in odgovornost delavcev teh služb do proizvodnih poslovnih enot. Izvoljeni so bili tudi organi samoupravljanja v tej poslovni enoti. Krepitev gospodarske samostojnosti poslovnih enot, posebno po letu 1965, je narekovala tudi vedno večjo odgovornost skupnih strokovnih služb za opravljanje vseh dogovorjenih nalog. Medsebojna povezanost delavcev v proizvodnji z delavci v skupnih strokovnih službah pri ustvarjanju dohodka je narekovala, da so se

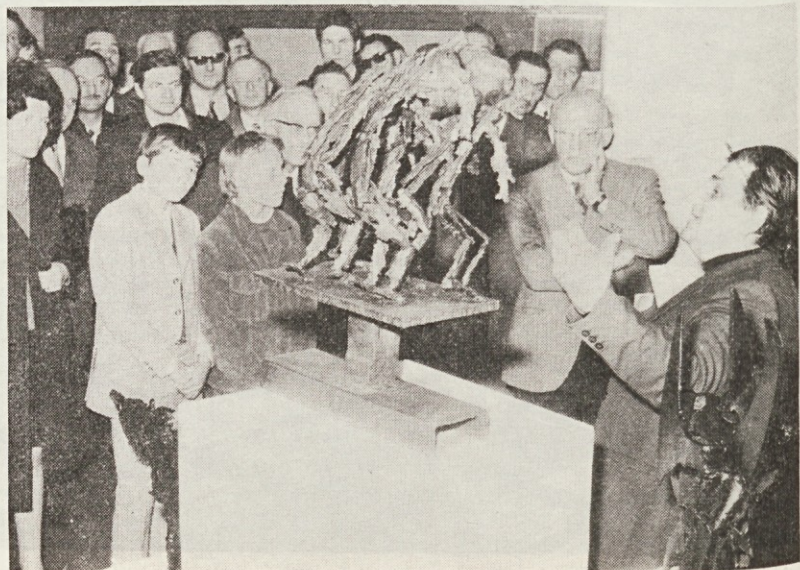
krepile vse tiste službe, ki prispevajo k večjemu dohodku kot na primer razvoj, službe izvoza, uvoza, maloprodaja in razne stranske dejavnosti.

S samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo so združene temeljne organizacije organizirale skupne dejavnosti kot organizacijo združenega dela s posebnim samoupravnim položajem delovne skupnosti.

Zakon o združenem delu nam narekuje, da uredimo razmerja med proizvodnimi temeljnimi organizacijami in skupnimi službami s samoupravnim sporazumom o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih.

V tezah o samoupravni organiziranosti, ki so v razpravi, so nakazane tudi rešitve glede možnosti organiziranja novih temeljnih

(Nadaljevanje na 13. strani)

Z ene izmed številnih razstav v Salonu pohištva

Oblikovanje samoupravnih odnosov in skrb za družbeni standard članov delovne skupnosti

KAKO JE ZORELA NAŠA SAMOUPRAVNA ZAVEST

Kadar ugotavljamo dejstva iz razvoja, kadar obravnavamo zgodovino, tedaj trideset let ni mnogo. Toda, če gre za velike uspehe, če gre za spremembe, ki so vtakane in ki rastejo iz zgodovinskih premikov celotne družbe v posamezni državi in če se s tem obenem vsaj delno dograjujejo novi odnosi, da celo presegajo državne meje in posegajo v svetovni prostor, potem je prav, da si nekoliko podrobneje ogledamo načine in pogoje, v katerih so se taki uspehi porajali. Prav je, da nanizamo dogajanja, težave in veselja, da se — s ponosom — ozremo na prehojeno pot.

Podobno velja za BREST. Danes, ko opazujemo začetek in razvoj delovne organizacije, ne primerjamo samo grafikonov in številke o poslovnih dosežkih. Z zanimanjem ugotavljamo in ocenjujemo pota in načine odločanja, ki smo jih doslej preizkusili.

CENTRALNO VODENJE

BREST je bil ustanovljen kot državno lesnoindustrijsko podjetje LIP v obdobju izrazito centralnega vodenja države in gospodarstva. V tem času ni bilo samoupravnih problemov, saj je imela generalna direkcija za lesno industrijo vse planske in druge odločilne niti v svojih rokah.

Tako postavljene plane je morala operativna evidenca spremljati, poročati o doseganju ali nedoseganju in se glede glavnih odločitev v celoti podrežati direktorju. Le-ta je načrtovala tudi vse investicije in dodeljevala investicijske kredite. Prav tako so vsi vodilni kadri vodili evidenco na glavni direktorji, ki je imela pravico (in dolžnost) raz-

Obveščanje, dogovori, sklepanje...

Od »direkcije« do samoupravne skupnosti

(Nadaljevanje z 12. strani)
organizacij z dejavnostjo, ki so sedaj v skupnih dejavnostih.

Z novo organiziranostjo in s sklenitvijo sporazuma bomo uresničili del zakona o družbenem delu. Delavci v delovni skupnosti slupnih služb tudi ustvarjajo dohodek in sicer s svobodno menjavo dela z delavci temeljnih organizacij, za katere opravljajo dela skupnega pomena. Medsebojna odvisnost delavcev skupnih služb in temeljnih organizacij se kaže v uspehu poslovanja. Dohodek delovne skupnosti skupnih služb je odvisen od prispevka k uspehu pri poslovanju, za katere delovna skupnost opravlja dela, od vrste in obsega ter kakovosti njihovega dela ter od dohodka, ki ga ustvarijo temeljne organizacije.

Skupne strokovne službe opravljajo del funkcij in nalog,

porejati glede na potrebe. Takšno razporejanje je bilo možno tudi iz kraja v kraj. Vse ostale delavce je obravnaval kadrovski oddelek podjetja, ki se je srečeval z nemajhnimi ovirami. Vodil je politiko hitrega operativnega izobraževanja, ki so jo narekvale potrebe.

Stiska družbe z razrušeno materialno osnovo po drugi svetovni vojni, družbe, ki si je zastavila velike naloge v svojih prvih korakih, ni dovoljevala prevelike demokratičnosti. Svobodne izbire dela ni bilo, direktor in ostali vodilni delavci so bili »podaljšana roka države«.

ZAČETKI SAMOUPRAVLJANJA

Odmik od državnega urejanja je omogočil temeljni zakon o go-

spodarjenju z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji, sprejet sredi leta 1950. Omenjeni zakon je nedvomno mejnik v zgodovini jugoslovanske družbe, kar je danes splošno znano. Tedaj, leta 1950, pa so to vedeli ali slutili le redki posamezniki.

Podobno je bilo v tem letu tudi v našem podjetju. Ze 1. oktobra je zasedal prvi delavski svet. Pred tem je bilo v kolektivu veliko političnih razprav in priprav na razumevanje globokega družbenega premika. Parola »delamo — vladamo«, ki so jo tedanji neutrudni delavci pritrdili na čelno stran nove tovarne, je jedrnatost zajela srž tistega razgibanega časa.

Delavci, ki so bili na prvi seji delavskega sveta, vedo povedati, da jih je navdajal občutek vznemirjenosti, da so v resnici čutili, da gre za nekaj novega, nekaj povsem novega.

Na tej seji so delavci simbolično prevzeli tovarno oziroma podjetje v svoje roke. Takole se spominja prvi predsednik delavskega sveta Franc Intihar iz Martinjaka:

»Prva seja delavskega sveta je bila v leseni baraki, ki je stala na prostoru nekako pod sedanjim kegljiščem. Za nas, delavce, pa nemara tudi za ostale, je bil to zelo svečan, a tudi težak dogodek. Takrat še nismo bili v takšni meri kot sedaj družbeno-politično razgledani, preprosto nismo našli pravih besed, poleg tega pa smo se zavedali teže od-

govornosti, ki je bila postavljena pred nas. Da bo bolj razumljivo, bom povedal s primerjavo: kakor se je od tistih časov razvila in napredovala proizvodnja, tako se je razvilo in napredovalo samoupravljanje. Vidite, zdaj vsi vemo, da je bila odločitev v letu 1950 pravilna.«

Znano je, da je bilo na prvi seji delavskega sveta pred delavce razgrnjeno stanje podjetja s celotnimi izračuni in bilanco, z materialnimi dobrinami in obvezami in da je bil orisan njegov prihodnji razvoj. To dokazuje, da je bila že tedaj opravljena predaja podjetja iz državnih rok v roke delavcev tudi dejansko, ne zgolj idejno.

ZORENJE SAMOUPRAVLJANJA

Od tedaj dalje so delavci Bresta vedno znova iskali nove rešitve na področju samouprave, opuščali, kar je preživelo ali kar ni rodilo pričakovanih sadov; bili so vedno aktivni in složni. Manjša nesoglasja, različni pogledi ali nesporazumi so bili le

Začelo se je s prvimi sestanki

prehodni in po svoje celo dobrodošli, ker so rojevali kritičnost, plali delavcem kri in jih zaganjali v nove in nove naloge.

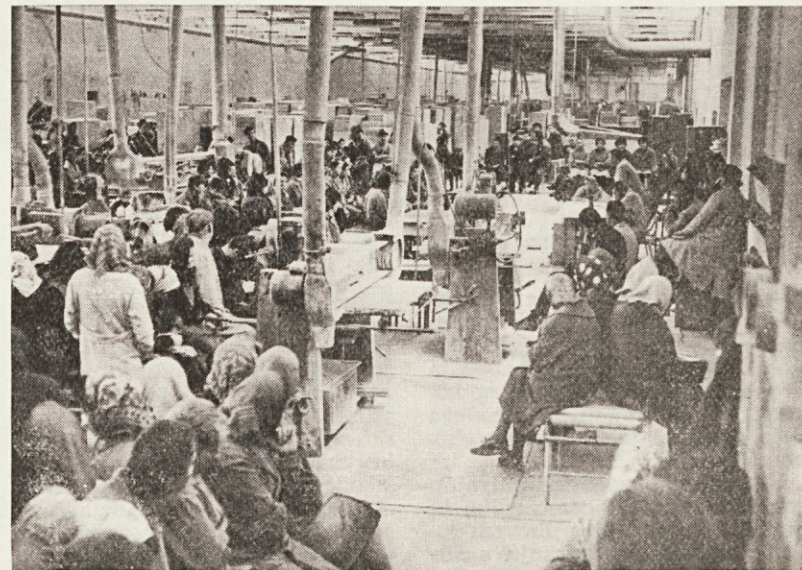
Ze nekaj let po izvolitvi prvega delavskega sveta so bili izvoljeni še delavski sveti posameznih obratov (obratni delavski sveti). Ti so imeli v začetku zgolj posvetovalno vlogo.

V letu 1962 so bile v vseh poslovnih enotah ustanovljene ekonomske enote, poslovne enote pa so same pričele deliti del dohodka v okviru planskih cen. V podjetju je bilo tedaj organizirano dokaj veliko, morda celo preveliko število ekonomskih enot. Delavci so v teh enotah obravnavali zlasti vprašanja enot in skušali izboljšati svoje gospodarjenje.

Obdobje — obratni delavski sveti in kasneje ekonomske enote, kažejo na nek nemir, na občutek, da samoupravnim oblikam nekaj manjka. Ugotovili so, da samo en delavski svet z upravnim odborom in direktorjem ni dovolj širok način odločanja za celotno, zlasti ne pa veliko podjetje. Prav gotovo pa je eno: kljub svoji nedorečenosti so obratni delavski sveti in ekonomske enote odigrali pomembno vlogo. Delavci so v njih začeli videvati svojo enoto, svoje naloge in vprašanja, sami so premagovali ovire in iz svoje sredine izhajali na širša vprašanja. Vidna je mobilizatorska vloga teh oblik; recimo, da so bile šole samoupravljanja.

DECENTRALIZACIJA

Do leta 1965 se je celotno premoženje vseh poslovnih enot vodilo kot skupno premoženje podjetja. V tem letu pa so si ga poslovne enote razdelile v pretežnem delu tudi knjigovodsko, s čimer je lahko v letu 1966 prišlo do vsebinske materialne decentralizacije.

Zbor delavcev v Tovarni pohištva Cerknica

S tem se je poudaril smisel obratnih delavskih svetov, saj so šele od tedaj dalje delavski sveti poslovnih enot dejansko odločali. Poslovne enote so pričele same ugotavljati in deliti svoj dohodek. S tem pa se je povečala tudi potreba po usklajenem odločanju v okviru podjetja. Ob tej nalogi je odigral pomembno vlogo centralni delavski svet, v katerem se je po vnaprejšnjem dogovoru v statutu podjetja, sprejetem v letu 1964, odločalo še na podlagi preglasovanja. Nema lokrat o zelo pomembnih zadevah poslovnih enot.

V decembru leta 1968 je samoupravno področje razvil XV. amandman k ustavi SFR Jugoslavije iz leta 1963. Nasploh je vnesel v samoupravo nekoliko sproščenosti, ki pa so jo v nekaterih podjetjih posamezniki celo zlorabili. V BRESTU so delavci dovolj trezno ohranili zastavljeno smer kot je izhajala iz njihovih dejanskih potreb in odločitev. Glavna razmerja so si uredili v novem statutu leta 1970 in so vanj vnesli vse spremembe, ki so jih potrebovali zaradi razvoja od leta 1964 dalje.

»DELAJSKI AMANDMANI«

Tako pripravljene so delavci BRESTA pričakali leta 1971 »delavske amandmane« k ustavi, kasneje novo ustavo v letu 1974 ter zakon o združenem delu v letu 1975. Zadovoljni so ugotavljali, da je šel njihov lastni razvoj v takšno smer, ki jo je kasneje potrdila kot primerno tudi celotna jugoslovanska družbena skupnost.

Ze leta 1974 so v BRESTU ustanovili pet temeljnih organizacij in delovno skupnost Skupnih dejavnosti. Temeljne organizacije so v dogovoru z delavci Skupnih dejavnosti sprejele samoupravni sporazum o združitvi v (Nadaljevanje na 14. strani)

Oblikovanje samoupravnih odnosov in skrb za družbeni standard članov delovne skupnosti

(Nadaljevanje s 13. strani) delovno organizacijo. Ker so temeljne organizacije že po sami ustavi pravne osebe z izredno poudarjeno vlogo (samostojnostjo), ki se morajo po drugi strani s svojimi odločitvami celovito vključevati v družbeno in ekonomsko dogajanja v ožji in šir-

jami združili v sestavljeno organizacijo Slovenijales.

Vidimo, da so delavci Bresta vedno iskali nove in izpopolnjevali že znane organizacijske in samoupravljalne rešitve. Bili so v nenehnem gibanju, živi in uporni so kritično spremljali družbenoekonomsko dogajanja

načrtujejo nove investicije, nove združitve, novo organiziranost...

Pomembno pa je predvsem tudi to, da smo si v Brestu ves čas prizadevali, da bi o vseh zadevah odločali v čim večjem številu, zainteresirano in prizadeto. Ne bo pretirana trditev, da prav v takem odnosu leži ključ pomembnih uspehov.

Za tako smer in za tako delo kot smo ga opisali, so delavci Bresta poleg najvišjega občinskega priznanja dobili v letu 1975 ob 25. obletnici samoupravljanja — zlati znak samoupravljanja kot priznanje širše družbe za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih odnosov.

SKRB ZA DELAVCE

Posebna skrb Brestovih delavcev je ves čas posvečena družbenemu standardu. Na Brestu je živa zavest, da rast poslovnih uspehov omogoča rast družbenega standarda, le-ta pa zopet ugodno vpliva na delavčevo počutje in na njegove sposobnosti za ustvarjalno delo.

Za šolanje ob delu pa prejema ugodnosti 36 delavcev.

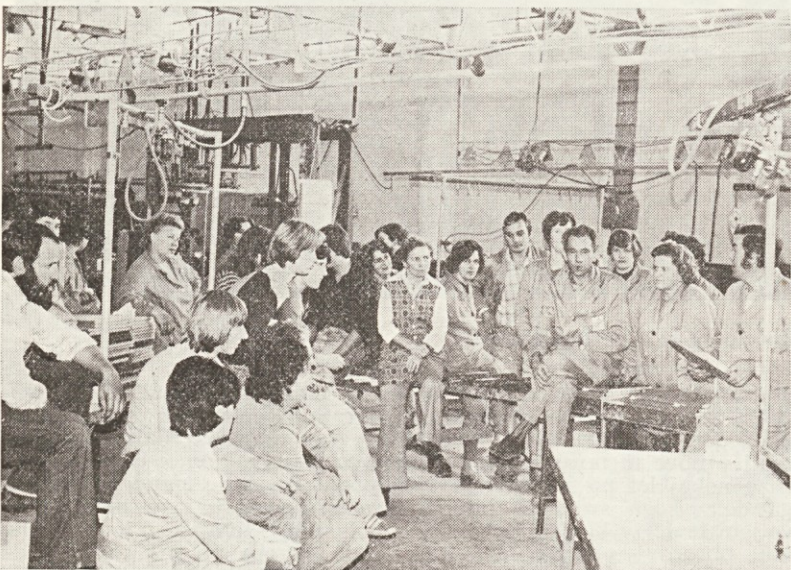
— STANOVANJA

Doslej je bilo za izgradnjo družbenih stanovanj namenjenih 22.200.000 dinarjev, za izgradnjo zasebnih stanovanj pa 12.000.000 dinarjev. Brest razpolaga s 164 stanovanji in 82 samskimi sobami.

nizacija povrne pretežni del stroškov prevoza.

— ZDRAVSTVO

V delovni organizaciji imamo svojo zdravstveno ambulanto, načrtujemo pa tudi lastno zobno ambulanto. Delavci pogosto hodijo na preventivne zdravstvene preglede, cepljenja in podobno.

Sindikalna oziroma informativna skupina

ši sredini, so v omenjeni sporazum zapisale, da je temeljno načelo pri organiziranju in poslovanju delovne organizacije usklajevanje in funkcionalno povezovanje vseh delov v celoto, kar naj zagotovi njihovo trdno organizacijsko, tehnično, gospodarsko in samoupravno skladnost. To načelo, ki je osnova za ureditev razmerij med temeljnimi organizacijami, temelji na ugotovitvah:

— da je delovna organizacija, v okviru katere so se organizirale temeljne organizacije, nastala iz skupnega dela z združenimi sredstvi in z medsebojno odvisnostjo pri delu in poslovanju, kar je pogojeno v zaokroženem delovnem procesu;

— da sodobni ekonomski tokovi doma in v svetu zahtevajo specializacijo oziroma delitev dela, hkrati pa nujno povezovanje specializiranih enot v močne ekonomske tvorbe;

Zaseda uredniški odbor Brestovega obzornika

— IZOBRAŽEVANJE

Letno je razpisanih okrog 40 štipendij. To je večje število štipendistov kot jih potrebujemo po kadrovski strukturi, izviraajoči iz sprejete organizacije. Poleg rednega izobraževanja in študija ob delu je posvečena skrb tudi funkcionalnemu in družbenopoliti-

Tudi družbena prehrana je v celoti urejena

— da so organizacije združene dela, v skladu z ustavnim načelom vzajemnosti in solidarnosti, izviraajoči iz značaja družbene lastnine, dolžne pomagati organizacijam združenega dela, ki zaidejo v izredne ekonomske težave;

— da lahko zagotovijo trajno socialno varnost posameznika in manjših enot le ob njihovem sodelovanju in povezovanju s širšimi skupnostmi.

V letu 1974 so se s še osemindvajsetimi delovnimi organizaci-

doma in v svetu ter odločali. Samoupravljalni so, vedoč, da ta pot ni nikoli končana. Opazili so zvezo med urejenim odločanjem in z dobrimi dosežki ter med pravnim odločanjem in dobrimi dosežki. Zato niso nikdar pozabili na investicije, na nove proizvodne prostore in na moderne stroje, pa tudi ne na delavčevo strokovnost in njegov osebnostni ter družbeni standard. Z zakonom o združenem delu je teža odločitev o celi vrsti pomembnih zadev prešla na vse zaposlene. Danes

Tudi nekdanji smo imeli delavske športne igre

tičnemu izobraževanju, saj običajno letno različne seminarje kar 20 odstotkov vseh zaposlenih. V letu 1977 je na poklicnih, srednjih, višjih in visokih šolah 130 štipendistov, ki se redno šolajo.

Odraz sistematičnega športno-rekreacijskega dela — veliki uspehi na lesariadah

— DRUŽBENA PREHRANA

V vseh temeljnih organizacijah so vsak dan za vsako izmeno pripravljene kvalitetni topli obroki. Dnevno se hrani v obratih družbene prehrane okrog 94 odstotkov delavcev.

— ŠPORT IN REKREACIJA

Vsako leto so organizirana letovanja na morju, ki se jih udeležijo okrog 15 odstotkov vseh zaposlenih. Za delavce, ki bolehalo ali so telesno bolj izčrpani, so organizirana tudi zdravstvena le-

Brest ima tudi svojo lastno ambulanto

tovanja. V zadnjih petih letih je bilo za zdravstveno letovanje namenjenih 313.100 dinarjev.

V delovni organizaciji je organizirana tudi športna rekreacija, saj aktivno deluje sedem ženskih in osem moških športnih sekcij. V letu 1977 je za njihovo delo namenjenih okrog 180.000 dinarjev, sredstva v ta namen pa iz leta v leto rastejo. Da so sredstva za šport in rekreacijo pravilno vložena in da so delavci športno aktivni, pove dejstvo, da so od sedmih kar petkrat osvojili prvo mesto na lesariadah, to je na športnih srečanjih vseh slovenskih lesnoindustrijskih in gozdnogospodarskih delovnih organizacij.

Z. Zabukovec

KJE DOBITI POSLOVODNE ORGANE?

Samo v visoke vrhove letijo strele (prosto po klasikih).

Leseni pregovor:

Dokler Brest medi, je okrog njega dosti čebel.

—PREVOZI NA DELO

Na delo in z dela se vozi 24 odstotkov vseh zaposlenih. Skoraj za vse, ki se vozijo, je organiziran prevoz in jim delovna orga-

Čestitka Brestu

MESTO IN VLOGA BRESTA V OBČINI CERKNICA

Skupaj z delavci Bresta praznujemo ob tridesetletnici našega industrijskega velikana vsi občani občine Cerknica. Brest je namreč del nas, tako ali drugače smo povezani v skupni splet socialistične izgradnje mi vsi, zato pomenijo Brestovi delovni uspehi tudi naš skupni razvoj.

Zrasel je iz revščine in zaostalosti na Notranjskem, ki jo je strahovito prizadejala druga svetovna vojna. Utrpeli smo strahotne človeške žrtve, katastrofalno pa je bilo uničeno tudi gospodarstvo. In vendar je že leta 1947, ko so bili za silo zakrpani krovci človeških bivališč, slovenska vlada z odredbo ustanovila lesno industrijsko podjetje, zavedajoč se, da je Notranjska bogata z gozdovi in da bodo Notranjci znali organizirati tistih nekaj ljudi, ki so že pred vojno delali na manjših žagarskih obratih v Loški dolini, Cerknici in v Martinjaku.

Začetnim uspehom pri izgradnji obratov, ki so temeljili na velikem samoodpovedovanju in zagnanosti, so sledili grenki in boleči trenutki, ko so požari 1954 v Tovarni pohišta Martinjak in pet let kasneje v Cerknici popolnoma uničili proizvodne prostore. Prav ti požari pa so še bolj strnili kolektiv, ki je dobesedno s svojimi rokami postavil nove, sodobnejše objekte.

Ob nenehni izgradnji se je Brest uspešno vključeval na tuja tržišča. Neprestani pritiski naglega razvoja doma in v svetu so povzročili modernizacijo proizvodnih kapacitet, ki je bila v letih 1968—1970. Prav tedaj se je pripojil k Brstu proizvajalec kuhinj Gaber iz Starega trga.

Ustavne spremembe pa so zahtevale povezovanje proizvodnje in trgovine in tako se je Brest vključil v SOZD Slovenijales in si vsa leta nenehno prizadeval za oblikovanje tržnih ekonomskih odnosov med proizvodnjo in trgovino, v zadnjem času pa na osnovi zakona o združenem delu tudi za graditev dohodkovnih odnosov. Leta 1975 je zgradil Brest več pomembnih industrijskih objektov, od katerih je najpomembnejša velikanska nova Iverka v industrijski coni Cerknice. Skupaj z GG Postojna je postavil sodobno mehanizirano skladišče v Starem trgu ob novi moderni in avtomatizirani žagalnici.

Tako izreden in nagel razvoj Bresta je nedvomno temeljil tu-

industrijske občine v Sloveniji. Presenetljiv hitri razvoj gospodarstva pa pomeni v Sloveniji pravzaprav več, kot smo sami vajeni priznati in nas uvršča med tista območja, ki so na področju razvoja napravila največ.

V vsem času tridesetletnega Brestovega razvoja se je kolektiv angažirano vključeval v širše občinske, pa tudi vseslovenske okvire. Gre za močno prisotnost na področju družbenopolitičnega delovanja, za neposredno vključevanje pri razreševanju drugih družbenih in gospodarskih vprašanj. Posebne zasluge gre do delavcem Bresta za uspešno delo in dobro zastavljeno organizacijo na področju SLO, varnosti in družbene samozasčite.

Izreden gospodarski razvoj Bresta, pomembni dosežki v izvozu, ki je v polpreteklem obdobju prinašal mlademu slovenskemu gospodarstvu pomembna devizna sredstva, uspešno uveljavljanje sodobnih načel organizacije in vodenja proizvodnje, so bili vzrok za podelitev Kraigherjeve nagrade dolgoletnemu direktorju Industrije pohišta Brest Cerknica Jožetu LESARJU. Ob 25-letnici je za uspehe na področju izgradnje samoupravnih odnosov prejel Brest visoko republiško priznanje. Skupščina občine Cerknica pa je podelila Brestu dve priznanji občine Cerknica, eno za dosežke na področju samoupravljanja, drugo pa njegovim športnikom za dosežke na športno-rekreativnem področju.

Ko pregledujemo ob tridesetletnici Brestove najpomembnejše rezultate, moramo omeniti tudi njegov sedanj in prihodnji položaj, ki ga je sprejel s srednjeročnim programom razvoja.

Brest ostaja med največjimi industrijami pohišta v Sloveniji in Jugoslaviji. Zelo pomemben za narodno gospodarstvo ostaja tudi izvoz, ki je usmerjen kar v 42 držav. Prav razsežnosti velikega industrijskega giganta, ki je bil do včeraj usmerjen predvsem v izdelavo pohišta, so narekemale, ob nihanjih na tržišču, razmišljanje o prestrukturiranju proizvodnje.

Tako si je Brest začrtal v srednjeročnem programu izgradnjo novih kapacitet, ki naj bi strukturo proizvodnje delno spremenile. Brest je v tem času pred novimi investicijami. Gre za obnovitev in modernizacijo tehnoloških naprav in procesov. Prednost so na Brestu imele vselej tiste naložbe, ki povečujejo predelavo domačih surovin in povečujejo izvoz.

Delež celotnega dohodka v slovenski lesni industriji Bresta je 8,4 odstotka. Delež celotnega dohodka v občini je 44 odstotkov,

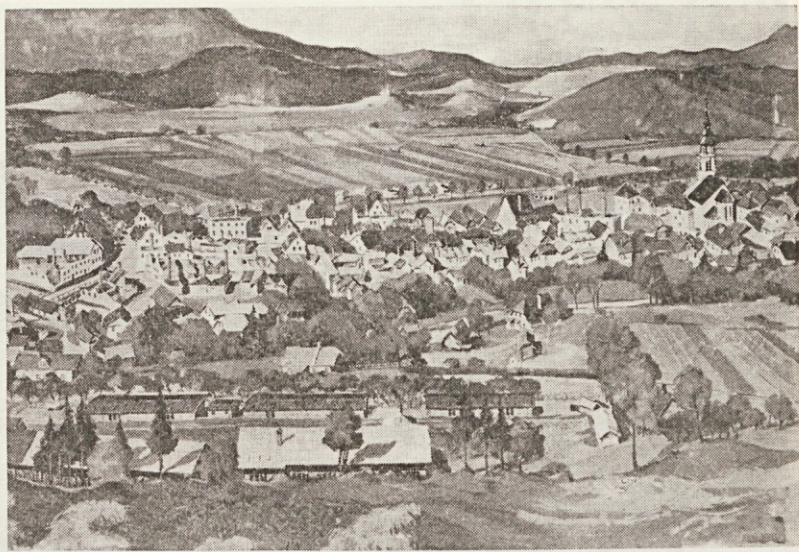
di na uspešnem uveljavljanju samoupravljanja. Njegova globlja vsebina se je kazala v nenehni skrbi za socialno varnost delovnega človeka. Brest je organizacijsko že zgodaj spoznal, da je potrebno upravljanje približati delovnim ljudem v obratih. Tako je oblikoval več zaokroženih proizvodnih obratov.

In zato so temeljne organizacije združenega dela kot novost v naši zakonodaji in družbenoekonomskih odnosih pravzaprav organsko zrasle iz dolgoletne graditve samoupravnih in poslovnih odnosov ter življenjskih zahtev neposrednih proizvajalcev.

Razvoj lesne industrije v naši občini pa ne pomeni zgolj novega in novega zaposlovanja delavcev iz vse občine in izven njenih meja, ampak pomeni tudi navdih in vzpodbudo za organiziranje drugih gospodarskih aktivnosti, predvsem industrijskih.

Nekdaj nerazvita in agrarna občina se je v kratkem povojnem obdobju industrializirala tako, da jo uvrščamo med srednje razvite

BRESTOV OBZORNIK, glasilo delovne skupnosti BREST Cerknica, n. sol. o. Posebno jubilejno številko je uredil uredniški odbor: Vojko HARMEL, Božo LEVEC, Danilo MLINAR, Janez PRAPROTNIK, Franc STERLE in Zdravko ZABUKOVEC. Glavni in odgovorni urednik Božo LEVEC. Foto: arhiv, Jože ŠKRLJ, Edo VIDOVIČ. Risbe: Božo KOS. Tiskala Železniška tiskarna v Ljubljani. Naklada 3.500 izvodov.

Cerknica neposredno po vojni leta 1945

obseg proizvodnje pa pomeni v občini kar 55 odstotkov. Brestov izvoz pomeni v občini 77 odstotkov, delež zaposlenih pa je 45 odstotkov.

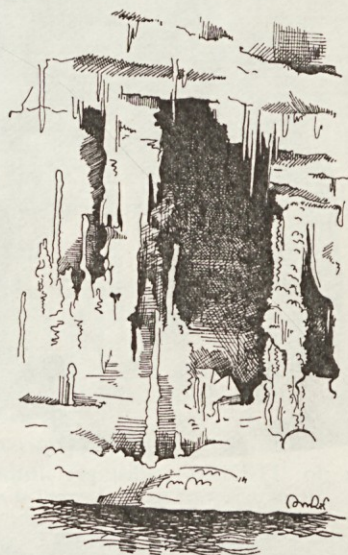
Ob Brestovi tridesetletnici ne moremo mimo nekaterih njegovih prispevkov pri razvoju naše družbenopolitične skupnosti. Tehnološki revoluciji je zavzeto sledil in uvajal kot prvi v občini nove oblike organizacije in vodenje proizvodnje. Za obvladovanje čedalje številnejših podatkov je organiziral sodoben računalniški center, ki pokriva ne samo potrebe Bresta, ampak tudi drugih delovnih organizacij s področja občine in izven nje. Zavedajoč se, da so kadri, opremljeni s sodobnim znanjem, poglavitni vzvod za razvoj, je posvečal izredno pozornost šolanju. Omogočil pa je tudi šolanje ob delu mnogim, ki v času hitre izgradnje niso mogli do ustreznih strokovnih kvalifikacij.

Noben kolektiv v občini ni vlagal tolikšnih sredstev v stanovanjsko izgradnjo, predvsem v njen družbeni del, saj je vlagal poprečno kar 75 odstotkov stanovanjskih sredstev v družbeno stanovanjsko izgradnjo. V skrbi za dobro počutje in delovno učinkovitost je v vseh obratih organiziral kvalitetno in sodobno delavsko prehrano.

Posebno pozornost je Brest nenehno posvečal kvalitetnemu obveščanju kolektiva in širše javnosti. Tako je njegovo glasilo Brestov obzornik ocenjen kot eno boljših tovrstnih glasil v Sloveniji.

Taka organska rast Bresta je v končni posledici pomenila tudi veliko solidnost pri delu. Pri tem omenjamo kvaliteto pohišta, ki je na jugoslovanski, če ne na evropski ravni in kvaliteto servisnih uslug, za kar je dobil več priznanj.

Spretno je znal povezovati kulturo s svojo programsko usmeritvijo. Pomemben prispevek je dal pri organizaciji in uveljavljanju telesne kulture v občini in izven nje. Danes deluje v občini nad 80 različnih društev in organizacij, ki so tako ali drugače, mecensko, povezane z razvojem Bresta. Zelo velik in pomemben prispevek imajo delavci Bresta, organizirani v delegatski bazi pri delu organov skupščine občine, družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti in krajevnih skupnosti, organov gospodarske zbornice in različnih združenjih. V jeku aktivnosti za uresničevanje zakona o združenem delu v praksi pripravljajo Brest novo organiziranost temeljnih organizacij združenega dela z upoštevanjem dohodkovnih odnosov.

Brest se je kot vedno doslej dejavno zavzel za uveljavljanje novih odnosov, ki izhajajo iz ustave in iz zakona o združenem delu. Podpisal je vrsto samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, ne zgolj v okviru svoje poslovne usmeritve, ampak tudi na področju izgradnje ter razvoja družbenih in gospodarskih dejavnosti v krajevnih skupnostih in v občini.

V svobodni menjavi dela je Brest razumel potrebo skladnega gospodarskega razvoja in razvoja krajevnih skupnosti. Dajal je najrazličnejše pobude, Brestovi kadri pa so neposredno vključeni tudi v operativne naloge, ki izhajajo iz obvladovanja vprašanj družbene nadgradnje.

Brest sodeluje tudi z drugimi organizacijami združenega dela v naši občini in izven nje, pa tudi v drugih republikah z neposredno tehnično pomočjo, s prenosom delovnih izkušenj in na druge načine. Tako si je zaslužil sloves odprte delovne organizacije in je uspešen predstavnik občine v Sloveniji in v državi.

Izvršni svet Skupščine občine Cerknica pošilja delovni skupnosti Bresta in njegovim nekdanjim delavcem tople čestitke ob tridesetletnici plodnega dela. Prepričani smo, da bo zastavljeni razvoj v srednjeročnem planskem obdobju uspešno izpolnjen.

Izvršni svet skupščine občine CERKNICA

Cerknica dobiva čedalje modernejši obraz

Kronisti so tedaj zapisali, da je »Brest zrasel na pepelu«. V petdesetih letih, za začetkom dela prvih delavskih svetov, je prišlo do preokretnic tudi v proizvodni usmeritvi; od začetne primarne proizvodnje (žagan les, za boji in barake) se je tedanji LIP vse bolj preusmeril v finalizacijo izdelkov. Brest začel kot prvi v Sloveniji s proizvodnjo furnirane pohišta, 1960. leta pa je obiskanje novih tvoriv za proizvodnjo pohišta zgradil prvo tovarno ivernih plošč v Sloveniji.

Pesmica o Brestu

Brest, Brest kodrogrivec,
kdo lase ti goste mrši,
da so kuštravi tako?
Ali TOZD ali SOZD?
Kdo bi glodal še to kost?

Niti TOZD niti SOZD,
ampak skupščina občinska cela,
da bi SIS-e in še sedem KS
preživela.

(prosto po Otonu Župančiču)

